

Pouka za učitelje 4, 2021.

1. biblijska doktrina

Preambula Ponovljenog zakona

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Ključni tekstovi: 1. Jovanova 4,8; 5. Mojsijeva 4,37; 5. Mojsijeva 6,5

Središte proučavanja: Isaija 14,12–14; Jezekilj 28,12–17; 1. Mojsijeva 3,1–7; 1. Mojsijeva 12,1–3; Dela 7,20–36; 2. Mojsijeva 19,4–8; 5. Mojsijeva 1,34

Uvod:

Peta knjiga Mojsijeva je peta i poslednja knjiga Petoknjžja i sadrži Mojsijevo oproštajno obraćanje Izrailju pred ulazak u Obećanu zemlju. Kao takva, ova knjiga obeležena je osećanjem važnosti. Mojsije uskoro treba da umre i ostavi svoj narod, te je, prema tome, svrha njegovih poslednjih reči da ih podseti na najvažnija Božja učenja. Ova knjiga, dakle, predstavlja izlaganje izrailjske vere – priručnik za vođe naroda da bi ih držali na pravom putu.

Teme:

Bog istorije. Kada se Mojsije obraća narodu, on ih podseća na događaje iz prošlosti u kojima ih je Bog spasio iz ropstva, izveo iz Egipta i proveo kroz poteškoće u pustinji.

Bog ljubavi. Pošto je Bog ljubav, On se približava svom narodu i bori se za njega. Kao odgovor, Božji narod naučiće da voli Boga.

Božji zavet. Ovaj uzajamni odnos između Boga i Njegovog naroda poprima oblik ugovora, zaveta između Boga i Izrailja.

Božji narod. Izrailj je zavetni narod. Ovaj naziv ni na koji način ne ukazuje da je superioran u odnosu na druge narode. Ovaj zavet, koji je započeo sa Avramom, nagoveštava svetost Izrailja i njihovu posvećenost da se iz ljubavi boje Boga i budu poslušni Njegovim zapovestima.

DRUGI DEO: KOMENTAR

Sav Izrailj

Ova knjiga namenjena je „svemu Izrailju“ (5. Mojsijeva 1,1). U pitanju je izraz koji se odnosi na celokupan narod upravo pred njihov ulazak u Obećanu zemlju (5. Mojsijeva 34,12; 5. Mojsijeva 27,9; 5. Mojsijeva 31,1.7). Apostol Pavle koristi ovaj izraz u eshatološkom smislu da ukaže na sav spasen narod (uključujući Jevreje i neznabošce): „I tako će se spasti sav Izrailj.“ (Rimljanima 11,26) Iako izraz „sav Izrailj“ u Danilovoj molitvi može da se odnosi na prognani narod u Vavilonu, nagoveštavajući nadu u obnovljenje, jasno je da ima univerzalni karakter, obuhvatajući one „koji su blizu i koji su daleko po svijem zemljama“ (Danilo 9,7).

Za razgovor i razmišljanje: Zašto se 5. Mojsijeva obraća izrailjskom narodu kao narodu u celini? Zašto su poruke ove knjige bolje shvaćene kada je sazvan ceo narod? Kako se izreka „nijedan čovek nije ostrvo“ primenjuje na današnju crkvu?

5. Mojsijeva, Ponovljeni zakon

Naslov knjige „Ponovljeni zakon“ izveden je iz grčkog prevoda (Septuaginta) izraza koji je zabeležen u tekstu 5. Mojsijeva 17,18: „Neka prepíše sebi u knjigu ovaj zakon“, što doslovno znači „drugi (tj. ponovljeni) zakon“. Jevrejska reč za „zakon“ je *Torah*, i sveobuhvatnija je od naše reči „zakon“ u pravnom smislu; ona znači „poučavanje“ u opštem smislu izraza i obuhvata sva Božja uputstva. Naziv „Ponovljeni zakon“, „ovaj drugi zakon“ zaista opisuje sadržaj knjige (5. Mojsijeva 28,61; 5. Mojsijeva 29,21, itd.), ne samo zato što predstavlja ponavljanje zakona koji je prvobitno bio dat na gori Sinaj, već i zato što predstavlja pregled Božjih učenja. Značajno je i to da se jevrejski naziv knjige, *Debarim* – „reči“ ili „ovo su reči“ (5. Mojsijeva 1,1) – odnosi na Mojsijeve proročke reči, „sve što mu bješe zapovjedio Gospod da im kaže“ (5. Mojsijeva 1,3). Ovo podseća na poslednje reči u 4. Mojsijevoj, koje glase: „To su zapovijesti“ (4. Mojsijeva 36,13; uporediti: 5. Mojsijeva 1,6).

Za razmišljanje: Zašto je Mojsije trebalo da ponovi Zakon?

Četiri govora

Mojsije se obraća svom narodu u četiri velika govora, od kojih svaki započinje istim ili sličnim izrazom: „Ovo su riječi“ (5. Mojsijeva 1,1; 5. Mojsijeva 4,44; 5. Mojsijeva 29,1; 5. Mojsijeva 31,1). Prvi govor je istorijski prolog (5. Mojsijeva 1–4) u kome se Mojsije vraća na prošlo putovanje Izrailja od Sinaja do Hanana (5. Mojsijeva 1–3). Drugi govor je pregled Zakona (5. Mojsijeva 4,44–5. Mojsijeva 28,68). Treći govor predstavlja molbu za držanje zaveta (5. Mojsijeva 29–30). A četvrti govor je konačan poziv upućen narodu da čita Zakon i da ga se seća, nakon koga sledi Mojsijeva pesma, njegov blagoslov i pozdrav pre smrti (5. Mojsijeva 31–34).

Zavet

Pažljivija analiza strukture 5. Mojsijeve u svetlu drevne bliskoistočne literature otkrila je veću organizaciju koja sledi obrazac starih zavetnih ugovora između vladara i njegovih podanika (egipatski, i naročito hetitski, iz drugog milenijuma pre Hrista), koji su imali sledeće karakteristike:

- Uvod (5. Mojsijeva 1–5)
- Istorijski prolog (5. Mojsijeva 1,6–5. Mojsijeva 4,49)
- Odredbe: opšte (5. Mojsijeva 5–11); posebne (5. Mojsijeva 12–26)
- Blagoslovi i kletve (5. Mojsijeva 27–28)
- Zavetna vernost i svedočanstva (5. Mojsijeva 29–30)

Bog u istoriji

Ova zavetna struktura, koja potvrđuje starost knjige, i činjenica da je njen pisac Mojsije ukazuju na nameru da se naglasi Božji zavet sa Njegovim narodom. Istorijski događaji, podsetnik Božjih dela spasenja u korist Njegovog naroda, prethode i postavljaju temelj zaveta od Avrama i Egipta do sadašnjeg vremena. Ovi događaji predočavaju biblijsko shvatanje istorije koja se u osnovi razlikuje od našeg savremenog Zapadnog poimanja istorije. Prema Bibliji, istorija nije mehanički tok uzročno-posledičnih događaja, već rezultat Božjeg stalnog prisustva i delovanja. Bog započinje zavet svojim delovanjem u istoriji. On prvi čini korak i deluje. A ta dela u istoriji temelj su zaveta. Bog čini zavet sa svojim narodom (5. Mojsijeva 5,3) zato što je On Gospod koji ih je izveo iz zemlje egipatske (5. Mojsijeva 5,6). Jevrejska reč *debarim*, „reči“, jevrejski naziv Pete knjige Mojsijeve, takođe znači „događaji“, i odnosi se na svetu istoriju Božjih dela spasenja. Knjiga Dnevnika, koja ponavlja tu istoriju u Starom zavetu, na jevrejskom se zove *dibrey hayammim*, što znači „reči dana“. Božje reči takođe treba da se čitaju imajući ove istorijske događaje na umu.

Za razgovor i razmišljanje: Kakve pouke o Bogu možemo naučiti iz činjenice da ista jevrejska reč *dabar* znači i „reč“ i „istorija“?

Načelo ljubavi

Osnovno načelo Božjeg zaveta sa Njegovim narodom je ljubav. Glagol „ljubiti“ javlja se često u knjizi, ne odnoseći se samo na Božju ljubav prema Njegovom narodu (5. Mojsijeva 4,37; 5. Mojsijeva 7,8; 5. Mojsijeva 10,15; 5. Mojsijeva 23,5, itd.), već i na ljubav Izrailja prema Bogu (5. Mojsijeva 6,5; 5. Mojsijeva 7,9; 5. Mojsijeva 10,12). U 5. Mojsijevoj božanska ljubav se ne opisuje kao sentimentalno osećanje. Božja ljubav je snažna i beskonačna, i ispoljava se kroz događaje koji izražavaju jačinu, autentičnost i beskrajnu prirodu Njegove ljubavi. Zbog ove ljubavi, koja je stvorila nebo i Zemlju (5. Mojsijeva 10,14; 5. Mojsijeva 4,35, itd.), Bog je takođe stupio na poprište ljudskih događaja i spasio svoj narod (5. Mojsijeva 1,27–31; 5. Mojsijeva 4,20). U vezi sa božanskom ljubavlju, Izrailj, zavetni narod, prima podsticaj od Boga: „Zato ljubi Gospoda Boga svojega iz svega srca svojega i iz sve duše svoje i iz sve snage svoje.“ (5. Mojsijeva 6,5) Ljubav, prema tome, podrazumeva da se sećaju Boga (5. Mojsijeva 7,18; 5. Mojsijeva 9,7; 5. Mojsijeva 24,9, itd.), da Ga slušaju, nastoje da shvate i poslušaju Njegove reči (5. Mojsijeva 4,1; 5. Mojsijeva 6,4; 5. Mojsijeva 20,3, itd.), da Ga se plaše (5. Mojsijeva 4,10; 5. Mojsijeva 5,29; 5. Mojsijeva 17; 5. Mojsijeva 19; 5. Mojsijeva 31,12, itd.), i da Mu služe (5. Mojsijeva 6,13; 5. Mojsijeva 28,47.48, itd.).

Za razgovor i razmišljanje: Zašto je ljubav više od prolaznog osećanja? Zašto su Božje zapovesti „izraz načela ljubavi“? (Elen Vajt, *Čežnja vekova*, str. 607. original)

Poziv na proučavanje

Peta knjiga Mojsijeva predstavlja snažan poziv da proučavamo i poučavamo Božju reč (5. Mojsijeva 6,7). To je knjiga koja je cenjena i u jevrejskim i u hrišćanskim zajednicama kao jedna od najznačajnijih knjiga njihovog Svetog pisma. To je knjiga koja sadrži pozdrav *Šema Izrailju*, „Čuj, Izrailju“ (5. Mojsijeva 6,4), i koja je oblikovala Jevrejski verski identitet. Ona je takođe jedna od najprisutnijih starozavetnih knjiga u Novom zavetu, u kome je citirana 80 puta. Kao takva, ona je jedna od najvažnijih knjiga u Bibliji. To je knjiga od savremenog značaja za Božji narod na kraju vremena dok su na pragu ulaska u Obećanu zemlju

koju Gospod priprema za njih (Jovan 14,2) „Peta knjiga Mojsijeva treba pažljivo da se proučava od strane onih koji danas žive na Zemlji.“ (Elen Vajt, *Advent Review and Sabbath Herald*, 31. decembar 1903)

Za razgovor i razmišljanje: Zašto proučavanje Biblije treba da bude važna komponenta duhovnog života adventističkih hrišćana? Pronađite u Bibliji primere ljudi koji su naglasili vrednost proučavanja kao versku dužnost.

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

Nije dovoljno čuti i proučavati Božju reč. Treba da živimo prema onom što smo čuli i razumeli. Kada sam bio dete, čuo sam od svog učitelja usmenu legendu o čoveku koji je pronašao čudesnu trubu na pijaci. Prodavac se hvalisao zbog njenih magičnih osobina: „Ova truba“, rekao je, „ima čudesnu moć. Ako zaduvate u nju, požar u kući biće odmah savladan.“ Čim je čovek stigao kući, želeo je da isproba moć trube. Zapalio je svoj dom i zatim počeo da duva u nju. I što je više duvao u trubu, požar je sve više besneo i spalio kuću. Čovek se razgnevio na osobu koja mu je prodala trubu i otrčao nazad na pijacu da se žali. Prodavac je objasnio da uloga trube nije da ugasi vatru, već da uzbuni stanovnike grada koji će potom doći i ugasiti je.

Jedna od najvažnijih razlika između Boga i ljudi je u tome što kada Bog govori, stvari se događaju. Pronađite slučajeve u Bibliji koji ilustruju ovo načelo. Radi poređenja, pronadite u istoriji, u političkom životu, i u vašem ličnom životu, primere koji prikazuju neslaganje između reči i dela.

2. biblijska doktrina

Mojsijev čas istorije

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Ključni tekstovi: 1. Korinćanima 10,3.4; 5. Mojsijeva 1,30

Središte proučavanja: 5. Mojsijeva 1–3; 2. Mojsijeva 32,29–32; 4. Mojsijeva 14; Efescima 3,10; 1. Mojsijeva 15,1–16; Jovan 14,9

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Prema zavetnoj strukturi knjige, Mojsijev govor počinje „uvodom“ (5. Mojsijeva 1,1–5), koji ima dve uloge. Prvo, ukazuje na prirodu sadržaja knjige, što je označeno izrazom: „Ovo su riječi“ (5. Mojsijeva 1,1). Ove „reči“ ne odnose se samo na reči Mojsija kao proroka i vođe Izrailja, već i na Božje „reči“, Njegove zapovesti (uporedite: 4. Mojsijeva 36,13), koje će Mojsije kasnije objasniti (5. Mojsijeva 1,5), kao i na Božje delovanje kroz događaje u istoriji spasenja. Drugo, on određuje mesto i vreme poslednjeg Mojsijevog svedočanstva svom narodu: „S onu stranu Jordana“ (5. Mojsijeva 1,1) – odnosno, Transjordana, okrenutom prema Obećanoj zemlji (4. Mojsijeva 36,13) – i „četrdesete godine“ (5. Mojsijeva 1,3) – odnosno, poslednje godine putovanja izrailjskog naroda u pustinji.

Nakon „uvoda“ sledi istorijski prolog koji daje pregled istorijskih događaja iz kojih Mojsije izvlači pouke za svoj narod.

Teme:

- Sećanje i nada
- Bog se bori za vas
- Bog ispunjava svoje reči
- Blagodat i pravda

DRUGI DEO – KOMENTAR

Mojsijev istorijski pregled pokriva tri glavna događaja na putovanju Izrailjaca: Božji zavet sa svojim narodom na Horivu (5. Mojsijeva 1,6–18), pobunu naroda u oazi Kadis-Varnija (5. Mojsijeva 1,19–46), i konačno osvajanje Galada (5. Mojsijeva 2,1–3,29).

Bog čini zavet na Horivu (5. Mojsijeva 1,6–18)

Horiv je mesto na kome se Bog pokazao. Horiv i Sinaj odnose se na isto mesto: planinu na kojoj se Bog otkrio Izrailju, učinio zavet sa narodom i dao im svoj Zakon (2. Mojsijeva 3,1). Mojsije naglašava blisku, ličnu vezu između Izrailja i Boga, koji se zove „Gospod Bog naš“ (5. Mojsijeva 1,6). Reč je o titulu koja se

često koristi u 5. Mojsijevoj. Mojsije podseća svoj narod na Božji poziv da pođu: „Dosta ste bili na ovoj gori.“ (5. Mojsijeva 1,6)

Ma koliko ovaj uzvišeni trenutak bogoslužnja bio važan, Bog je smatrao da je došlo vreme da se deluje. Izrailjski Bog nije Bog manastira. On nije samo Bog molitava i razmišljanja; On je takođe Bog koji podstiče svoj narod da pođe i osvoji zemlju obećanu patrijarsima, Avramu, Isaku i Jakovu (5. Mojsijeva 1,8; uporediti: 1. Mojsijeva 12,7). Zato se Bog naziva „Gospod Bog otaca vaših“ (5. Mojsijeva 1,11). Ovaj događaj je prema tome predstavljen kao ispunjenje Božjih reči. Ova misao pojačana je Mojsijevim upućivanjem na jednu odliku naroda, koji se sada umnožio hiljadu puta i postao mnogobrojan kao „zvezde nebeske“ (5. Mojsijeva 1,10), čudo koje je takođe rezultat Božjeg obećanja (uporediti: 1. Mojsijeva 15,5; 1. Mojsijeva 22,17). Ovaj zadatak ne zahteva samo tešku dužnost da se izvrše pripreme za rat, već i potrebu da se organizuju kao narod: moraju pronaći mudre (5. Mojsijeva 1,13) i pravedne sudije (5. Mojsijeva 1,16).

Za razgovor i razmišljanje: Zašto se Bog zove „Bog vaših otaca“? Koliko je važno sećanje na očeve u našoj religiji danas? Da li ova titula ukazuje na religiju koja se usredsređuje samo na prošlost? Ako ne, zašto ne?

Pobuna naroda u Kadis-Varniji (5. Mojsijeva 1,19–46)

Mojsije opisuje ovu regiju kao mesto „koje nam daje Gospod Bog naš“ (5. Mojsijeva 1,20). Zapazite upotrebu sadašnjeg vremena koje naglašava stvarnost i izvesnost Božjeg dara. Mojsije podseća Izrailj da je narod, uprkos Božjem ohrabrenju (5. Mojsijeva 1,20.21) i uverenju da će se Bog boriti za njih kao što je to činio u Egiptu (5. Mojsijeva 1,30; uporediti: 2. Mojsijeva 14,14), sumnjao, plašio se i odbio da se izloži riziku (5. Mojsijeva 1,32). Narod je napravio dve greške.

Prvo, kada su poslali uhode da procene silu tamošnjih stanovnika i kada su videli da su starosedeci te zemlje snažni džinovi, uplašili su se i odbili da pođu. Drugo, kada je Izrailj shvatio da je Bog uznemiren jer nisu imali dovoljno vere, odlučili su da pođu sami i bore se protiv neprijatelja puni samopouzdanja bez Božje podrške. Kao rezultat toga, ne samo da su propustili priliku da odmah uđu u zemlju, doživевši tako veliki gubitak, već se Bog „zakleo“ da će lutati pustinjom 40 godina (5. Mojsijeva 2,14). Ista reč „zakleti se“ koristi se da uputi na zakletvu kojom se Bog zakleo njihovim očevima. Vremensko razdoblje, „četrdeseta godina“, ironično je još jedan podsetnik da Bog ispunjava svoju reč. Mojsije koristi sve ove događaje da podseti Izrailj na Božje obećanje, kao i da upozori svoj narod pre prelaska Jordana da moraju naučiti pouku iz prošlosti da bi mogli osigurati svoju budućnost.

Za razgovor i razmišljanje: Kakva je pouka o veri sadržana u Mojsijevim ponovljenim rečima da „Bog će se biti za vas“? Kako ove reči predstavljaju metod osvajanja koji Bog ima na umu za svoj narod? Zašto su Izrailjci doživeli neuspeh kada su sami pošli u borbu?

Osvajanje Galada

Nakon dugog vremena provedenog u Kades-Varniji, Izrailjci, izrailjski narod, okrenuo se prema severu u pravcu Obećane zemlje, ali nisu je odmah osvojili. Zanimljivo je da su prvo morali da prođu kroz narode i

zemlje koji nisu bili uključeni u Božje obećanje dato njima, kao što su Edom, Moav, Amon, i prema tome nisu se sukobili sa njima. Na svom putovanju dugom 40 godina „kroz ovu veliku pustinju“, iskusili su koliko ih Bog štiti i koliko se stara o njima (5. Mojsijeva 2,7). Tek je na kraju „buntovnog naraštaja“ Izrailj počeo da osvaja zemlje. Jedan po jedan, hananski neprijatelji bili su poraženi i lišeni zemlje. Onda su Izrailjci zauzeli zemlju i raspodela je bila organizovana.

Problem osvajanja

Biblijski narativ o osvajanju zemlje u suštini usredsređuje se na pobjede, bez direktnog bavljenja osjetljivim i složenim etičkim problemima koji su povezani sa tim procesom. Biblijski tekst pruža, međutim, brojne indicije i principe koji mogu da nam pomognu u pristupanju ovom problemu:

- Bog daje. Bog je vlasnik i davalac zemlje. Ovo načelo potvrđeno je nekoliko puta (5. Mojsijeva 1,8.20.25.35). Dakle, nije sva zemlja data Izrailjcima. Bog je određene delove zemlje dao Edomcima, kao Isavovim naslednicima (5. Mojsijeva 2,5), i Moavcima i Amoncima, kao Lotovim potomcima (5. Mojsijeva 2,9.19).

- Bog uzima. Bog nije dao zemlju pobunjenom naraštaju Izrailjaca, koji je lutao pustinjom 40 godina. Zapazite da čak ni Mojsije nije mogao da uživa u zemlji jer takođe nije verovao Gospodu (5. Mojsijeva 3,27). Bog je uzeo zemlju od Amoreja jer su dostigli puninu bezakonja (1. Mojsijeva 15,16). Sprečavanje Izrailjaca da uđu u zemlju, i njihova smrt u pustinji, treba da se shvati kao rezultat Božjeg suda, kao što je uništenje ili isterivanje Hananejaca iz zemlje.

- Bog se bori. Ovo načelo koje se ponavlja Isusu Navinu (5. Mojsijeva 3,22) sugeriše da je Bog, u stvari, bio određeni tvorac ovog delovanja suda. Zapazite da je sud, koji ukazuje na iskorenjivanje zla, takođe čin blagodati u korist Božjeg naroda.

Eshatološka perspektiva

Obratite pažnju na eshatološku i mesijansku primenu Avramovog proročkog viđenja o osvajanju Obećane zemlje iz 1. Mojsijeve 15,16–18 koju je zabeležila Elen Vajt: „Ponovo je čuo (Avram) Božji glas koji mu je govorio da ne očekuje da će odmah zauzeti Obećanu zemlju i otkrio mu patnje kroz koje će proći njegovi potomci pre nego što se konačno učvrste u Hananu. Bio mu je pokazan plan otkupljenja, i smrt Isusa Hrista, velike Žrtve, i Njegov dolazak u slavi. *Avram je video i Zemlju obnovljenu u svojoj edemskoj lepoti, koja će mu biti data u večno nasledstvo, kao savršeno ispunjenje obećanja.*“ (*Stvaranje, patrijarsi i proroci*, str. 137. original)

Za razgovor i razmišljanje: Zašto je bilo neophodno za Božji širi plan spasenja da Izrailjci poseduju Hanansku zemlju? Zašto je Hanan opisan tako da podseća na Edemski vrt? Zašto idealna svetost zahteva potpuno uništenje zla?

TREĆI DEO – PRIMENA U ŽIVOTU

Mudar čovek je rekao: „Većina onoga zbog čega sam bio zabrinut nikada se nije dogodila.“ Zašto je ovo razmišljanje naročito tačno za hrišćanina? Pretpostavimo da se borite sa nekim teškim problemom, i

zabrinuti ste zbog toga. Kako vam obećanje da će se „Bog biti za vas“ pomaže da se suočite sa svojim brigama? Zašto vas vera u Gospoda, u stvari, oslobađa stresa i zašto olakšava vaš uspeh?

3. biblijska doktrina

Večni zavet

Ključni tekst: 1. Mojsijeva 17,7

Središte proučavanja: 1. Mojsijeva 12,1–3; 1. Mojsijeva 15,6.18; 2. Mojsijeva 2,24; 5. Mojsijeva 4–5; Rimljanima 4,1–5

PRVI DEO – OPŠTI PREGLED

Kao što je već ukazano u uvodnoj lekciji, struktura 5. Mojsijeve oblikovana je po ugledu na strukturu drevnih zavetnih ugovora. Ovo je jasan pokazatelj da se glavni teološki cilj Mojsijeve poslednje pouke odnosi na Božji zavet sa Njegovim narodom. Iako je pojam zaveta stari – reč *berit*, „zavet“, prvi put je upotrebljena u Nojevom narativu da uputi na Božji univerzalni zavet sa ljudskim rodом (1. Mojsijeva 6,18; uporedite: 9,13) – tek sa Avramom se reč prvi put koristi da ukaže na Božji poseban zavet sa Njegovim narodom (1. Mojsijeva 15,18). U 5. Mojsijevoj, reč „zavet“ javlja se 27 puta i prvi put se koristi u 4. poglavlju (5. Mojsijeva 4,13). Pošto je Bog večan, prvenstvena odlika Njegovog zaveta jeste da je u pitanju „večni zavet“ (1. Mojsijeva 17,7). Naše proučavanje „zaveta“ u toku ove sedmice pomoći će nam da shvatimo Božji odnos sa Njegovim narodom.

Teme:

- **Bog života.** Gospod je uspostavio svoj zavet sa Izrailjem, ne zbog njih i onoga što su, već zbog Sebe, i onoga ko je On – Bog života.
- **Izabrani narod.** Zbog Božje vernosti prema očevima, On je izabrao Izrailj da bude Njegov zavetni narod.
- **Sveti narod.** Pozvani od strane Boga života da postanu zavetni narod, oni takođe treba da budu i sveti narod.

DRUGI DEO: KOMENTAR

Nakon što je podsetio narod na događaje koji su se u prošlosti odigrali u pustinji, Mojsije nastavlja i pokazuje da je sada u njihovom interesu da se drže Boga i „danas“ ostanu verni odredbama njihovog zaveta sa Bogom. U tu svrhu, Mojsije koristi dva argumenta. Prvo, narod mora ostati veran zbog onoga ko je Bog „danas“ – On je Bog života. Drugo, narod mora ostati odan Bogu zbog onoga ko su oni „danas“ – Njegov izabrani narod i, prema tome, Njegov sveti narod.

Bog života

Božji zavet počinje sa Bogom, Onim koji je otpočeo zavet sa svojim narodom, ne zbog onoga ko su oni, ne zbog njihove vrednosti, već zbog onoga ko je On. To je razlog zašto je zavet prvenstveno uspostavljen na osnovu Božjih dela spasenja učinjenih *u korist* Njegovog naroda. „Oči tvoje vide sve što je učinio Gospod Bog vaš.“ (5. Mojsijeva 3,21) To je zavet blagodati. Bog je spasao Izrailj ne zbog onog što su oni učinili – bili su nedostojan i buntovan narod – već zbog svoje blagodati.

Zanimljivo je i značajno da se isti izraz koristi u sledećem poglavlju (5. Mojsijeva 4,3) da podseti Izrailj na ono što je Bog učinio protiv onih koji su sledili vala Velfegora. (Uporedite: 4. Mojsijeva 25,1–9) Glavna pouka koju izvodimo iz ova dva slučaja jeste da je jedini način da opstanemo da se držimo Boga, da „slušamo“ Njegove uredbe koje nas „uči“ „da biste poživjeli“ (5. Mojsijeva 4,1). Ovaj princip je jasno izrečen u 3. Mojsijevoj 18,5: „Držite uredbe Moje i zakone Moje; ko ih vrši živ će biti kroz njih. Ja sam Gospod.“ Najbliža implikacija ovog načela jeste uzdržanje od idolopoklonstva, opomena koja zauzima najveći deo poglavlja (5. Mojsijeva 4,15–40); zato što je idolopoklonstvo mehanizam kojim će se Božji narod odvratiti od Boga i samim tim od života.

Mojsije opisuje idolopoklonstvo kao proces koji nastaje u nama; jer je obožavanje idola obožavanje onoga što činimo, onoga ko smo. Zato Mojsije savetuje: „Zato čuvajte dobro duše svoje.“ (5. Mojsijeva 4,15) To je razlog zašto je prva zapovest koja je izvedena iz izjave o Božjem delu spasenja (5. Mojsijeva 5,6) zapovest koja propisuje monoteizam (5. Mojsijeva 5,7), nakon koje sledi zapovest koja zabranjuje idolopoklonstvo (5. Mojsijeva 5,8). To je takođe razlog zašto je u istom kontekstu zapovest da se svetkuje Subota opravdana Božjim delom spasenja (5. Mojsijeva 5,15), i zašto nakon ponavljanja Deset zapovesti sledi poziv da ljubimo Boga (5. Mojsijeva 6,1–9), što ukazuje na isti ekskluzivan odnos (videti sledeću lekciju).

Za razgovor i razmišljanje: Pročitajte tekst Priče Solomonove 3,1.2. Zašto je Božji zakon dobar za naš život? Na koji način nas Božji zakon spasava od smrti? Zašto se zapovest o Suboti u tekstu 5. Mojsijeva 5,15 odnosi na spasenje Izrailja umesto na stvaranje sveta (uporedite: 2. Mojsijeva 20,11)?

Izabrani narod

Mojsijev drugi argument kojim je želeo da ubedi narod da drži Božje zapovesti tiče se samog naroda, zato što ga je Bog izabrao (5. Mojsijeva 7,6). Mojsije odmah navodi da je Bog izabrao ovaj narod ne zato što je bolji od ostalih naroda, već jednostavno zbog Njegove vernosti zakletvi koju je učinio sa njihovim očevima (5. Mojsijeva 7,8) i zato što ih voli (5. Mojsijeva 7,8). A pošto voli svoj narod, Bog je ljubomoran (5. Mojsijeva 4,24; 5. Mojsijeva 6,15) i neće tolerisati da srca pripadnika Njegovog naroda budu podeljena između Njega i njihove ljubavi prema drugim bogovima. Upućivanje na „ljubomoru“ u vezi sa Bogom može nekim ljudima biti zaprepašujuće jer se „ljubomora“ generalno povezuje sa zločinom i ljudskom grešnošću. Ali ovaj opis Boga kao „ljubomornog“ je paradoksalno umirujući. Biblijski pisac ukazuje na tu ljudsku osobinu da nagovesti Božju ognjenu i isključivu ljubav prema svom narodu. Baš kao što je Bog opisan kao „Jedan“, jedinstven, On svoj narod smatra jedinstvenim, zato što ih voli.

Za razgovor i razmišljanje: Zašto je bilo neophodno da Bog izabere samo jedan poseban narod, Izrailj, da bude Njegovo oruđe za objavljivanje istine o opštem spasenju? Zašto Božja naročita ljubav prema jednom narodu, Izrailju, nije neuskладiva sa Božjom naročitom ljubavlju prema meni? Zašto je opasno da smatramo da me Bog voli više od drugih? Pa ipak, do koje mere ovo razmišljanje ima nečeg ispravnog u sebi?

Sveti narod

Sa druge strane, kao što je Bog delovao i spasao Izrailj i izabrao ih zato što ih voli, očekuje se da je Izrailj odgovorio i takođe iz ljubavi izabrao Njega od svih drugih bogova. Prema tome, taj izbor uključuje odanost samo Njemu i „drugačijem“ načinu života kakav ovaj izbor nalaže. Značajno je da se definicija „izabranog naroda“ odnosi na kvalifikaciju „sveti narod“ (5. Mojsijeva 7,6). Jevrejska reč *qadosh*, „svet“, znači biti „odvojen“, odnosno, biti drugačiji, jedinstven, baš kao što je Bog jedinstven: „Budite sveti jer sam Ja svet.“ (3. Mojsijeva 11,44; uporedite sa: 3. Mojsijeva 11,45)

Biti „svet“ ne odnosi se na statičnu osobinu, biti savršen kao što je Bog savršen, i biti „poput sveca“. Nazivanjem svog naroda *qadosh*, „svetim“, Bog poziva Izrailj da bude *Njegov* narod, da se odvoji od drugih naroda za poseban odnos sa Njim (uporedite: 2. Mojsijeva 19,6). Jevrejski predlog *le*, koji stoji uz reč Bog (IeYHWH), izražava ovu ideju naročitog pripadanja Bogu. Biti „svet“ znači biti odvojen za poseban odnos sa Bogom: „Jer si ti sveti narod Gospodu (IeYHWH) Bogu svojem.“ (5. Mojsijeva 7,6) A razlog za to odvajanje je jer „tebe je izabrao Gospod Bog tvoj da mu budeš narod“ (5. Mojsijeva 7,6). Biti „svet“ je prema tome važan elemenat u zavetu; i budući da nije statična osobina, ona je dinamična, uvek prisutna i relevantna. Biti „svet“ nije nešto što smo nasledili iz prošlosti zahvaljujući našim patrijarsima ili našim pionirima. Ova stvarnost zaveta naglašena je u definiciji zaveta: „Nije s ocima našim učinio taj zavjet, nego s nama, koji smo tu svi živi.“ (5. Mojsijeva 5,3). Biti „svet“ je zahtev koji se tiče sadašnjosti, „nas danas“.

Ova sadašnja istina se stalno iznova ponavlja u 5. Mojsijevoj upravo zato što smo pozvani da budemo „danas... narod osobit“ (5. Mojsijeva 26,17.18). Drugi tekst još je jasniji i uključuje budući narod u taj zavet: „Činim ovaj zavjet... sa svakim koji nije danas ovdje s nama.“ (5. Mojsijeva 29,14.15) Nekoliko stihova kasnije biblijski tekst navodi da se ovaj zavet takođe odnosi na „sinove naše do vijeka“ (5. Mojsijeva 29,29). Razlog tome je što je ovaj zavet uvek „sadašnja istina“ i treba da ga učinimo „sadašnjim“; dakle, uvek treba da ga se „sećamo“ i poučavamo (5. Mojsijeva 6,7; 5. Mojsijeva 8,2.18; 5. Mojsijeva 9,7).

Za razgovor i razmišljanje: Kako mi, koji smo po rođenju grešni ljudi, ipak možemo biti sveti? Čemu nas biblijski zahtev da budemo „sveti“ – odnosno, drugačiji i odvojeni od sveta – uči o tome kakav odnos treba da uspostavimo sa sadašnjim svetom?

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

Jevrejski filozof Abraham Hešel opisao je biblijski odgovor na pitanje „Šta je život?“ kao „tajnu da smo humani i sveti.“ (Abraham Joshua Heschel, *I asked for Wonder* [New York: Crossroad, 1983], p. 80) Razmotrite biblijske primere ljudi koji su bili i „humani“, odnosno, u dodiru sa sadašnjom stvarnošću sveta, i „sveti“. Navedite osobine ovih svetih ljudi: Šta ih čini humanima, a šta ih čini svetima? U svetlu ovih biblijskih uzora, kako možete primeniti ovo načelo „biti human i svet“ u različitim prilikama koje slede?

- Pozvani ste u dom prijatelja. Vaša prijateljica, koja nije adventista, služi vam jelo sa svinjetinom koje je pripremila. Kako možete biti „humani“ – odnosno, puni ljubavi i poštovanja prema njenoj gostoljubivosti – a ipak sveti, tako što nećete prekršiti Božju zabranu nečiste hrane?

- Nalazite se u crkvi, a iza vas je grupa mladih koja se smeje i razgovara. Kako ćete ih naučiti da budu smerni i pokažu poštovanje prem svetom karakteru crkve („biti svet“) na način koji neguje pozitivan odnos prema njima?

- Kako grupi nevernika možete objasniti istinu o proročanstvu, a i dalje biti jasan, zanimljiv i važan za njih?

- Vođa ste u crkvi koja je podeljena na dve grupe. Jedna grupa voli da naglašava društvenu pravdu, bratsku ljubav i važnost blagodati, dok druga naglašava sud i zakon. Kako možete da obuzdate napetost koja vlada između ove dve grupe?

4. biblijska doktrina

Voleti Gospoda Boga svojega

Ključni tekst: 5. Mojsijeva 6,5

Središte proučavanja: 5. Mojsijeva 6,4–6; 5. Mojsijeva 7,9; 5. Mojsijeva 4,37; 5. Mojsijeva 10,15; 5. Mojsijeva 23,5; Marko 12,28–30; Efescima 2,1–8; 1. Jovanova 4,19.

PRVI DEO – OPŠTI PREGLED

U jevrejskim pismima, reč „ljubav“ najviše se javlja u 5. Mojsijevoj i Pesmi nad pesmama. Ova sličnost između ove dve knjige već sugeriše naročitu odnosnu prirodu ljubavi. Pošto 5. Mojsijeva u osnovi govori o zavetu, odnosno, o odnosu između Boga i Njegovog naroda, ljubav je važna tema ove knjige. Nažalost, 5. Mojsijeva ne sadrži jasnu definiciju „ljubavi“. Ljubav je tajanstvena i prevazilazi naše razumevanje (videti: Efescima 3,19). Međutim, čini se da je ljubav povezana sa Bogom, strahom i zakonom.

Teme:

U ovoj lekciji uhvatićemo se u koštac sa tri složene teme i tri teška pitanja koja proizlaze iz svake od njih:

- **Ljubav i Bog.** Šta je ljubav? Ako je Bog izabrao svoj narod zato što ga voli, a ne zato što su oni voleli Njega (5. Mojsijeva 7,8), onda šta je to ljubav? Ukoliko ljubav počinje sa Bogom i nema izvor u predmetu ljubavi, zašto je Bog voleo? U vezi sa tim, sa ljudske tačke gledišta, kako možemo voleti Boga koga ne vidimo? (videti: 1. Jovanova 4,20)

Ljubav i strah. Ukoliko u „ljubavi nema straha“ (1. Jovanova 4,18), kako možemo voleti Boga i bojati Ga se u isto vreme?

Ljubav i Zakon. Kako slobodno možemo voleti Boga kada nam je naloženo da Ga volimo? Kako možemo pomiriti strog i legalistički aspekt zakona i spontani karakter ljubavi?

DRUGI DEO – KOMENTAR

Pročitajte: 5. Mojsijeva 6,1–9

Zapovest (5. Mojsijeva 6,1)

Konstrukcija prve rečenice: „A ovo su zapovijesti“ jasno ukazuje da se izraz „zapovesti“ odnosi na ono što sledi: „uredbe i zakone“ (5. Mojsijeva 6,1; uporedite: 5. Mojsijeva 5,1), koje je Bog zapovedio Mojsiju da „uči“ (poučava svoj narod). Dakle, kada Mojsije izgovara prve reči: „A ovo su zapovijesti“, on aludira na Deset zapovesti, koje je upravo naveo (5. Mojsijeva 5,1–20). Pored toga, određeni član ispred reči *mitswah*, „zapovest“, sugeriše da je ta reč naglašena. Zapovest na koju upućuje jeste izuzetna zapovest, zapovest koja obuhvata sve. Zanimljivo je da se isti glagol *tsawah*, „zapovediti“, koji je Mojsije upotrebio u svom uvodu, ponovo javlja u sredini teksta u vezi sa zapovešću o ljubavi (5. Mojsijeva 6,6); i tamo je takođe, kao u uvodu (5. Mojsijeva 6,1), povezan sa glagolom „poučavati“. Ovo ponavljanje jasno sugeriše da zapovest da volimo jeste, prema tome, zapovest koju Mojsije ima na umu kada kaže: „zapovesti“.

Dakle, kada Isus poistovećuje zapovest o ljubavi sa „prvom zapovešću“ (Marko 12,29–31), On to čini u skladu sa Mojsijevim komentarem o zakonu.

Za razgovor i razmišljanje: Zašto zapovest da volimo Gospoda ljubavi uključuje sve druge zapovesti? Zašto je zapovest da volimo svog bližnjeg poput naloga da volimo Boga, a ne samo još jedna (druga) zasebna zapovest (Marko 12,31)?

Da bi se bojao Gospoda (5. Mojsijeva 6,2)

Ukoliko sledimo tok Mojsijevog zaključivanja, uviđamo da je svrha „zapovesti“ „da bi se bojao Gospoda Boga svojega“. Drugim rečima, voleti Boga znači, pre svega, „bojati se Boga“, shvatiti da Bog *jeste*. Ljubav podrazumeva postojanje druge osobe koju volimo. Voleti Boga ne znači voleti apstraktno načelo, duboku mudrost ili divnu priču. Voleti Boga nije teologija ili kulturološki običaj. Voleti Boga znači voleti Ga kao Ličnost. Bojati se Boga znači imati, i gajiti, snažno osećanje Njegovog prisustva svuda i u svakom trenutku. Bog je prisutan ne samo u crkvi ili kada se molimo. Bog je takođe prisutan i u kancelariji, u kuhinji, u spavaćoj sobi, na pijaci. Bog je prisutan kada smo sa drugima ili kada smo sami, na svetlosti i u tami. (Videti: Psalam 139,2–12)

Za razgovor i razmišljanje: Šta znači voleti Boga kao Ličnost? Zašto nije moguće voleti Boga bez razumevanja da je Bog Ličnost? Pročitajte: Knjiga propovednikova 12,13.14. Zašto je strah Gospodnji povezan sa Bogom kao Sudijom?

Držati sve Njegove uredbe i sve Njegove zapovesti (5. Mojsijeva 6,2)

Prema tome, bojati se Boga znači hodati sa Njim, neprestano živeti u Njegovom prisustvu. Ne možemo voleti nekog i poći putem na kome te osobe nema. Ljubav vodi ka zapovestima. Prvo, ljubav vodi ka zapovestima zato što su Božje zapovesti izraz Njegove ljubavi: „Nego što vas Gospod miluje.“ (5. Mojsijeva 7,8) Drugo, ljubav vodi ka poslušnosti zapovestima zato što volimo Gospoda: „Onima koji Ga ljube i drže zapovijesti Njegove“ (5. Mojsijeva 7,9). Zapazite da jevrejska sintaksa ovog izraza sugeriše da veznik *waw* („i“) treba shvatiti kao uvod u objašnjenje: „Koji Ga ljube: odnosno, koji drže Njegove zapovesti“. Držanje Božjih zapovesti nije *pridodato* ljubavi; to *jeste* ljubav. Pošto volimo Boga, volimo Njegov zakon (Psalam 119,70.92.97).

Za razgovor i razmišljanje: Kako činjenica da „voleti Boga“ znači držati Njegove zapovesti utiče na naše shvatanje ljubavi? Kako će odbacivanje Božjih zapovesti uticati na našu ljubav prema Njemu? Zašto će naše poštovanje Božjih zapovesti uticati na naše razumevanje ko je On kao Ličnost i, otuda, naše ljubavi prema Njemu?

Zato ljubi Gospoda Boga svojega (5. Mojsijeva 6,5)

Činjenica da nam Bog nalaže da volimo nije problem, zato što „Bog je ljubav“ (1. Jovanova 4,8). „Voleti Boga“ je zapovest zato što ne može biti drugačije; to je apsolutni imperativ s obzirom na to ko je Bog. Prema tome, pošto je Bog ljubav, zapovest obuhvata naše celokupno biće. Ljubav proizlazi iz srca, odnosno, iz unutrašnjosti, iz onoga što nije vidljivo, iz naših najintimnijih misli i osećanja, naših dubokih namera. Značajno je to da zapovest kojom se završava dekalog, „ne poželi“ (5. Mojsijeva 5,21), daje, na

kraju zakona, unutrašnje objašnjenje svih zapovesti. Nije dovoljno imati zakon, imati istinu, znati da ne treba da ubijemo ili počinimo preljubu. Šta više, uzdržati se od činjenja preljube ili od ubijanja nije dovoljno; mi ne treba čak ni da razmišljamo o tome ili da to poželimo (Matej 5,28).

Pošto je „ljubav“ snažno osećanje, naš odgovor ljubavi Bogu je važan; ona proizlazi iz našeg srca danas (5. Mojsijeva 6,6). Ona nije samo čin sećanja ili nada u budućnost. Ona je prisutna i obuhvata naš svakodnevni život. Voleti Boga, koji je uvek prisutan svojom ljubavlju, znači Boga učiniti relevantnim u našem sadašnjem životu. Prema tome, voleti Boga, koji voli, predstavlja sveukupnost; obuhvata „sve“. Ne samo „celo vaše srce“, već i „celu vašu dušu“, što znači „celu vašu ličnost“. I tu se ne zaustavlja. Zbog onoga što ljubav jeste, ona nagoveštava i snagu. Ne možemo voleti Boga osrednje ili mlako.

Za razgovor i razmišljanje: Da li naša ljubav prema Bogu ograničava sebe na poslušnost Njegovim zapovestima? Da li je moguće voleti Boga odvojeno od Njegovih zapovesti? Ukoliko nije, zašto nije? Kako fanatizam utiče na iskrenost naše ljubavi prema Bogu? Zašto je fanatizam suprotan Božjoj ljubavi?

Ti ćeš ih naučiti (5. Mojsijeva 6,1.7)

Kao što je Mojsiju naloženo da poučava Božje zapovesti (5. Mojsijeva 6,1), i nama je naloženo da ih poučavamo (5. Mojsijeva 6,7). Pošto zapovest da poučavamo Božje zapovesti proističe iz Božje ljubavi, misija da druge učimo o njima ne može poticati iz namere da je nametnemo ili želje za ličnim profitom. Ako ljudi prihvataju Isusa pod pretnjom mača ili radi određene koristi, neće shvatiti značenje Božjeg zakona i ko je Bog zaista. Značajno je to da je ovaj biblijski tekst izabran da označi misiju Izrailja kao Božjeg svedoka. U jevrejskom tekstu u stihu: „Čuj, Izrailju: Gospod je Bog naš jedini Gospod“ (5. Mojsijeva 6,4), slovo *'ayin*, kojim se završava prva reč *shema'*, „čuj“, i slovo *dalet*, kojim se završava reč „jedini“, čine reč „svedok“. Za stare pisare koji su prepisivali Toru ovaj stih je sadržavao samu suštinu identiteta Izrailja i njegove misije kao Božjeg naroda koji je trebalo da svedoči svetu svuda, u bilo koje vreme, ujutru i uveče, prilikom rođenja ili smrti, o tome ko je Bog; odnosno, o jedinstvenom Bogu koji je voleo svoj narod.

Za razgovor i razmišljanje:

Šta znači poučavanje Božjih zapovesti? Kakva je veza između pojma jedinstvenog Boga i pojma Boga punog ljubavi koji želi da bude voljen? Da li misija ograničava sebe na zakon? Kako bi takvo ograničeno razumevanje moglo iskriviti značenje zakona?

TREĆI DEO – PRIMENA U ŽIVOTU

Pročitajte: 5. Mojsijeva 6,8.9. Ovaj tekst, sa ostalim tekstovima (uporediti: 2. Mojsijeva 13,9.16; 5. Mojsijeva 11,8), koristi se kao izvor za opravdanje jevrejske tradicije *tefilin* (filakterija), odnosno, prakse vezivanja ovog teksta na ruku i između očiju. Iako nema uverljivog dokaza da se ova praksa vršila u biblijskim vremenima kao doslovna primena ovog teksta, čini se da je ova tradicija veoma stara; ona je potvrđena u Novom zavetu (Matej 23,5) i spisima Josifa Flavija i nekim kumranskim artefaktima. Međutim, ono što je jasno jeste simbolički značaj ovog obreda. Posetite sinagogu ili potražite prikaz ovog obreda na Internetu da biste ga bolje sebi predstavili.

Za razgovor i razmišljanje: Razmišljajte o poukama o veri i posvećenju koji su simbolički predstavljeni u svim postupcima ove prakse:

Veži ih. Božji zakon treba da bude tesno povezan sa našom fizičkom stranom ličnosti. Vezivanje takođe ukazuje na ideju vernosti i odnosa sa Bogom punog ljubavi.

Na svoju ruku. Božji zakon treba da utiče na naša dela.

Između očiju. Božji zakon utiče na naš um i razboritost.

Napiši ih na vratima svojim. Božji zakon treba da utiče na naš dom.

Za razgovor i razmišljanje: Kako nam shvatanje ove prakse može pomoći u odnosu sa Bogom? Kako bi ova praksa mogla biti štetna za naš odnos sa Bogom?

Pročitajte Otkrivenje 14,9. Kako *tefilin* može da nam pomogne da shvatimo identitet Božjeg ostatka?

5. biblijska doktrina

Stranac među tvojim vratima

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Ključni tekst: 5. Mojsijeva 10,1

Središte proučavanja: 5. Mojsijeva 10,1–19; Psalam 146,5–10; Matej 7,12; Jakov 1,27–2,11

Uvod: Izveštaj o Bogu koji ponovo ispisuje ploče zakona jeste izveštaj o Božjoj blagodati i strpljivoj ljubavi prema Izrailju. U drevnim vremenima, kada je zavet bio prekršen, obnavljanje zaveta obuhvatalo je pripremu novih spisa za ugovor. U okviru sramnog događaja na Horivu Mojsije podstiče Izrailj da obnovi zavet i pripremi novu zakletvu vernosti u kojoj je naznačen Božji zahtev upućen Njegovom narodu. Ovi stihovi objedinjuju različite teme oko načela ljubavi: naime, ljubavi prema Gospodu (prva zapovest), ljubavi kao odgovoru na Božju ljubav i praštanje, ljubavi prema bližnjem, i još konkretnije, ljubavi prema strancu (druga zapovest), zato što ih je Bog voleo.

Teme:

- **Novi zavet:** Iako je zavet večan, uvek postoji potreba da se obnovi (obrezanje srca).
- **Obrezanje srca:** Ova slika, spoj metafora, otkriva ključnu teološku istinu.
- **Voleti stranca:** Voleti svog bližnjeg je jedno – ali da li treba voleti i strance?

DRUGI DEO: KOMENTAR

Novi zavet

Obnavljanje zaveta koji je večan predstavlja paradoks. Logički gledano, večnom zavetu nije potrebno obnavljanje. Pouka koju učimo iz ovog paradoksa tiče se Božje vernosti koja stoji nasuprot nevernosti naroda. Zapazite da „novi zavet“ ne podrazumeva novi zakon. U pitanju je isti zakon koji je ponovo ispisan na novim pločama. Ono što Bog sada zahteva jednostavno je usvajanje zakona.

Zakon koji je ispisan na kamenim pločama mora se napisati u srcu naroda. Obnavljanje zaveta je zapravo obnavljanje srca. Mehanizam ovog procesa je ljubav. Jeremija, koji prvi put koristi izraz „novi zavet“, definiše ga na sledeći način: „Ne kao onaj zavjet koji učinih s ocima njihovijem, kad ih uzeh za ruku da ih izvedem iz zemlje Misirske, jer onaj zavjet Moj oni pokvariše, a ja im bijah muž, govori Gospod. Nego ovo je zavjet što ću učiniti s domom Izrailjevijem poslije ovijeh dana, govori Gospod: Metnuću zavjet svoj u njih, i na srcu njihovu napisaću ga, i biću im Bog i oni će mi biti narod.“ (Jeremija 31,32.33)

Zanimljivo je da je isto iskustvo vezano za uništenje zavetnog spisa zabeleženo u Knjizi proroka Jeremije. Prorok, poput Mojsija, takođe je morao ponovo da napiše svoju knjigu (Jeremija 36,27.28). Slično tome, kada apostol Pavle upućuje na „novi zavet“ (2. Korinćanima 3,6), on ga shvata kao duhovni zavet koji je napisan „ne na kamenijem daskama nego na mesnijem daskama srca“ (2. Korinćanima 3,3).

Za razgovor i razmišljanje: Kako se biblijski pojam „novog zaveta“ iz 5. Mojsijeve primenjuje na naše razumevanje odnosa između Starog i Novog zaveta? Zašto „novi zavet“ uključuje isti zakon? Zašto je Bog napisao zakon na pločama radije nego na srcu naroda?

Obrezanje srca

Božji zahtev upućen Izrailju da obreže srce ne treba, naravno, doslovno shvatiti. Mojsije upućuje na neobrezanje usana (2. Mojsijeva 6,12.30) da nagovesti da su njegove usne zatvorene i da ne može tečno da govori. Jeremija se žali da Izrailj ima neobrezane uši, što znači da ne čuju Gospodnju reč (Jeremija 6,10). Pošto je obrezanje znak zaveta (1. Mojsijeva 17,10–13), obrezanje srca je slika koja simbolički predstavlja unutrašnje obrezanje koje će Pavle kasnije opisati kao obraćenje hrišćanina (Rimljanima 2,28.29). To je postupak koji samo Bog može da izvrši (5. Mojsijeva 30,6).

Mojsije ne sugerise da je obrezanje tela bilo pogrešno. Pre nego što su ušli u Hanan, muškarci u izrailjskom narodu morali su da se obrežu kao znak zaveta (Isus Navin 5,2). Obrezanje srca tiče se onih koji već imaju obrezano telo, onih koji su pod zavetom. Nakon obrezanja tela, obnavljanje zaveta ne predstavlja novo obrezanje koje će ukinuti prethodno, već produblјivanje istog zaveta i njegovih zakona. Primivši slovo zakona, sada su pozvani da usade posvećenost u svoje srce. To ne obuhvata samo uzdržavanje od činjenja zla, već, što je važnije, gajenje želje da se čini dobro. Samo će ljubav tu posvećenost učiniti mogućom. To je razlog zašto Bog u ovom stadiјumu zahteva zavet utemeljen na ljubavi, koji je prema tome zahtevniji i celovitiji.

Za razgovor i razmišljanje: Šta zavet utemeljen na ljubavi čini zahtevnijim od zaveta utemeljenog na zakonu? U isto vreme, kakva opasnost leži u naglašavanju ljubavi na račun stroge pravde? Kako se slika obrezanja srca dovodi u vezu sa slikom tvrdovratog naroda?

Voleti stranca

Intrigantno je to što se prva primena zapovesti da volimo Gospoda odnosi na to da volimo stranca. Zašto je Bog zahtevao da Izrailj pokaže ljubav prema strancima? Možemo navesti dve grupe razloga. Razgovarajte i razmišljajte o njima u razredu: 1) razlozima da se opravda ovaj zahtev i 2) razlozima da se pripreme za svetost.

Zašto voleti stranca?

- **Zato što Bog voli stranca** (5. Mojsijeva 10,18). Ovaj razlog temelji se na veri u Stvoritelja, koji poseduje nebesa i Zemlju (5. Mojsijeva 10,14). Dva načela su nagoveštena ovim razlogom. Prema prvom načelu Bog je stvorio stranca po svom obličju (*imago Dei*). Drugo načelo proističe iz prvog; Njegove sluge se ugledaju na Boga (*imitatio Dei*).

- **Zato što je Izrailj bio stranac** (5. Mojsijeva 10,19). Ovaj razlog temelji se na načelu „ljubi bližnjega svojega kao sebe samoga“ (3. Mojsijeva 19,18).

- **Da se pripreme za susret sa Bogom.** Bog pripada drugom poretku (5. Mojsijeva 10,17). On je Svetac, koji se suštinski razlikuje od nas ljudi. Najbolja nauka o vaspitanju u vezi sa tim kako voleti Boga mogla bi glasniti da treba da naučimo da volimo onoga ko je drugačiji, stranca.

- **Da se pripreme za susret sa drugim ljudima.** Kao bivši robovi, Izrailj je morao da nauči da posmatra druge ne samo kao okrutne gospodare koje mrzi, već kao „bližnje“ sa kojima treba da stupi u dodir i pokaže ljubav: zato što iskustvo ljubavi postaje bogatije i snažnije kada vlada između dvoje različitih ljudi.

- **Da se pripreme da oblikuju i ispune svoju sopstvenu sudbinu kao stranci.** Kao bivši nomadi u pustinji, Izrailjci su morali da nauče kako se postiže svetost i kolika je vrednost življenja sa drugačijim ljudima bez kompromitovanja svog svetog identiteta. Na isti način, Avram, Josif i Danilo morali su da nauče da žive sa napetošću usklađivanja dužnosti svetosti sa dužnošću ljubavi.

Za razgovor i razmišljanje: Kako nam i zašto načelo *imago Dei* pomaže da shvatimo koliko je važno da volimo strance, kao i to da pokažemo ljubav prema njima? Zašto iskustvo pokazivanja ljubavi prema strancu jača i obogaćuje kvalitet ljubavi? Zašto komuniciranje i život sa ljudima druge vere jača vašu veru?

Voleti siročad i udovice

Zavetni ugovor iz 5. Mojsijeve ne definiše „ljubav“, ali jasno kaže da je ljubav božanska kategorija. Samo kroz Boga Izrailj može da shvati i ispuni zapovest o ljubavi. Sa druge strane, značajno je to da je ljubav jedini put opisana delima kroz Božje sprovođenje pravde u korist siročadi i udovica (5. Mojsijeva 10,18; uporedite: 5. Mojsijeva 24,17–22).

Za razgovor i razmišljanje: Zašto je zahtev da volimo siročad i udovice povezan sa zahtevom da volimo stranca? Šta stranac, udovica i siročće imaju zajedničko?

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

U delu Viktora Igoa *Jadnici*, lopov Žan Valžan, konačno shvata vrednost praštanja i milosti kada mu njegov domaćin poklanja srebro koje je ukrao: u suprotnom, bio bi bačen u zatvor. Razmotrite i razgovarajte o sledećim slučajevima:

- Vi ste starešina ili pastor crkve. Jedna mlada žena iz vaše crkve dobila je dete u vanbračnoj vezi.

Nekoliko godina kasnije par dolazi kod vas i moli da održite obred venčanja (oboje su adventisti). Kako ćete postupiti u ovom slučaju?

- Kakve pobude vode vaše političke odluke? Da li birate političku stranku na osnovu nacionalnog plana, sebičnih interesa ili više na osnovu socijalne pravde i staranja o siromašnima, udovicama i siročćima?

- Pijani prošnjak traži od vas nešto novca jer je gladan i danima nije imao pravi obrok. Kako ćete reagovati na njegovu molbu, s obzirom da vam ništa ne garantuje da novac neće upotrebiti da kupi alkohol?

- Šta biste rekli ženi iz vaše crkve koja vam kaže da joj se ne dopadate, ali da će zbog Boga naterati sebe da vas voli? Kako biste odgovorili?

6. biblijska doktrina

Jer koji je drugi narod tako velik?

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Ključni tekst: 5. Mojsijeva 4,8

Središte proučavanja: 5. Mojsijeva 4,1–8; 5. Mojsijeva 4,32–35; 5. Mojsijeva 12,32; Matej 5,13–16; Matej 15,1–9

Uvod: Ono što narod čini velikim obično su njegova postignuća, njegova politička moć, površina zemlje, njegovi poduhvati u ratu ili njegovo bogatstvo. Ništa od toga nije krasilo izrailjski narod kada je čuo Mojsijevu pohvalu. Mojsijevo retoričko pitanje: „I koji je narod veliki?“ (5. Mojsijeva 4,8) nagoveštava da je to najveći narod na Zemlji. Ovaj narod sačinjen od bivših robova, migranata beskućnika, teško da odgovaraju definiciji „velikog naroda“. Ono što Izrailj čini tako velikim nije ono što je učinio ili nije učinio; ono što jeste ili što nije. Bog je u pitanju. Izveštaj o pruskom caru Federiku II ukazuje na ovu tajnu. Car je upitao svog ličnog lekara: „Možeš li mi navesti makar jedan jedini dokaz da Bog postoji?“ Čovek je odgovorio: „Izrailj, Vaše Visočanstvo.“ (videti: Steven Paas, *Christian Zionism Examined* [Eugene, OR: Resource Publications, 2019]). Zaista, Mojsijev opis veličanstvenog Izrailja nas zbunjuje. Sve se tiče Boga i Njegovog zakona.

Teme:

Pouka za ovu sedmicu baviće se ovom tajnom i biće usredsređena na tri glavne teme:

- **Zakon je savršen.** Ne može mu se ništa dodati ni oduzeti.
- **Zakon je mudar.** Aktivan i mudar život poštovaoca zakona svedoči o Stvoritelju.
- **Zakon je božanski.** Ukoliko se Izrailj ne „drži“ Boga, neće imati koristi od zakona i neće postati „veliki narod“.

DRUGI DEO: KOMENTAR

Dok proučavamo vrednost i autoritet starih Mojsijevih zakona, razmotrićemo da li su još relevantni za savremeno doba. Mi ne shvatamo prirodu ovog zakona ukoliko ga svedemo na skup dužnosti koje će otuđiti ljudska bića i lišiti ih rasuđivanja i slobode. Razlog zašto Izrailj treba „da se obrati ka Gospodu Bogu svomemu i poslušaj glas Njegov“ (5. Mojsijeva 4,30) i prihvati zakon svim svojim razumom jeste da bi narod „poživio“ (5. Mojsijeva 4,1), napredovao i ostvario se kao ljudsko biće. Bog, Stvoritelj dao je recept za život, preko zakona, upravo zato što kao Tvorac zna formulu izrailjskog postojanja.

Drugačiji zakon

Pošto zakon dolazi sa neba (5. Mojsijeva 4,36), sastavljen je da bude drugačiji od svih ostalih zakona. Iako postoje određene zajedničke karakteristike između zakona datog od strane Mojsija i zakona

obližnjih kultura, postoje fundamentalne razlike između ova dva sistema. Nedavno istraživanje, u stvari, otkrilo je mnoge važne razlike između ova dva sistema zakona.

Prva značajna razlika tiče se biblijskog naglašavanja vrednosti ljudskog bića. U Vavilonu za određene krađe zahtevana je smrtna kazna, dok Biblija zahteva samo jednaku novčanu nadoknadu. U Mojsijevom zakonu, ljudski život je prevladao nad materijalnim vrednostima, i zakon je bio isti za sve ljude. Što je još važnije, Mojsijev zakon razlikuje se od drugih istočnjačkih zakona po tome što Mojsijev zakon uvek upućuje na Boga. Dok se u bliskoistočnim pravnim dokumentima Bog retko, povremeno i samo zvanično spominje, u uvodu, i ponekad u zaključku, biblijski zakoni su prožeti upućivanjem na Boga, što se koristi kao lajtmotiv u tekstu. Zakon nije rezultat ljudskih savetovanja i razrađivanja. Zakon se prima kao dar; on je otkrivenje odozgo.

Važnost takozvanih „apodiktičkih zakona“ u Bibliji – odnosno zakona koji su apsolutno normativni – je značajna. Biblijski zakoni govore sa autoritetom, i ovaj stil je još upadljiviji budući da u pravnoj literaturi drevnog Bliskog istoka dominiraju kazuistički zakoni. Zapovesti „ne ubij“ i „ne čini preljube“ apsolutne su i jasne. Božji zakon nije opravdan na osnovu logičkog procesa. Samo iskustvo poslušnosti omogućiti će nam da potvrdimo njegovu ispravnost. U kazuističkim zakonima mi znamo zašto je zakon ispravan *pre* nego što smo ga iskusili, dok u apodiktičkim zakonima Izrailja mi to saznajemo kasnije. Izrailjeva reakcija na dar zakona predstavlja taj proces: „Činićemo; tada ćemo shvatiti.“ (2. Mojsijeva 19,8; prevod autora) Mojsijev zakon je prema tome drugačiji od svih ostalih, jer obuhvata dimenziju koja nigde ne postoji. Izrailj je bio poslušan verom.

Univerzalni zakon

Mojsijev zakon nije opisan kao izraz izrailjske naročite kulture i mudrosti. Mojsije jasno to ističe kada ukazuje na kosmičku dimenziju i prošlo stvaranje, čak i pre pojave Izrailja: „Jer zapitaj sada za stara vremena, koja su bila prije tebe... i od jednoga kraja neba do drugoga.“ (5. Mojsijeva 4,32) O ovoj univerzalnoj nameri zakona takođe je posvedočeno unutar samog zakona. Jedan od najrečitijih znakova univerzalnog poziva ovog zakona jeste njegovo upućivanje na stvaranje. Vredno je pažnje da se Subota, spomenik stvaranja, u Dekalogu nalazi u geometrijskom i tematskom središtu. To je upravo ono mesto na koje je postavljan pečat u drevnim zavetnim dokumentima. Ovaj položaj Subote sugerise da svest o Bogu kao Stvoritelju leži u srcu Deset zapovesti, koje takođe predstavljaju odjek deset reči stvaranja (videti deset izjava u 1. Mojsijevoj koje započinju rečima: „Reče Bog.“)

Slično tome, zakoni o ishrani pod nazivom *košer*, koji prave razliku između čiste i nečiste hrane, podsećaju nas na prvo poglavlje 1. Mojsijeve. Zaista, jezik 3. Mojsijeve 11, u kome su zabeleženi ovi zakoni, koristi iste reči i stilske izraze (životinje na zemlji, što god gamiže, po svojim vrstama, itd.). Zatim, lista životinja u 3. Mojsijevoj 11,2–8 sledi isti redosled kao u tekstu 1. Mojsijeva 1,24–26 (šesti dan stvaranja). Na primer, stvaranje čoveka povezano je sukcesivno sa stvaranjem vodenih životinja (3. Mojsijeva 11,9–12; uporedite: 1. Mojsijeva 1,26), nakon čega sledi stvaranje životinja u vazduhu (3. Mojsijeva 11,13–23; uporedite: 1. Mojsijeva 1,26), i konačno životinja na kopnu i gmizavaca (3. Mojsijeva 11,24–43; uporedite: 1. Mojsijeva 1,26). Na kraju, u tekstu 3. Mojsijeva 11, kao i u 1. Mojsijeva 1,24–26, odnos između ljudi i životinja ima svoj pandan u odnosu između ljudi i Boga. U 1. Mojsijeva 1,26 dužnost

vladanja nad životinjama povezana je sa činjenicom da su ljudi stvoreni po Božjem obličju. Slično tome, u tekstu 3. Mojsijeva 11, dužnost da se pravi razlika između čistih i nečistih životinja povezana je sa činjenicom da ljudska svetost odražava božansku svetost: „Budite dakle sveti, jer sam Ja svet.“ (3. Mojsijeva 11,44.45)

Primenjiv zakon

Pošto su povezani sa stvaranjem, verski i moralni zakon Dekaloga, kao i zakoni o ishrani o čistim i nečistim životinjama, univerzalni su i prema tome još uvek primenjivi na svako ljudsko biće. Takozvani ceremonijalni zakoni, koji su povezani sa Hramom i žrtvama, bili su preodređeni da iščeznu sa njima. Što se tiče zakona koji zavise od okolnosti, koji su uglavnom kazuistički, takođe su bili predodređeni da izgube svoj normativni karakter čim „okolnosti“ zahvaljujući kojima su nastali više ne budu postojale. Ovo je, na primer, slučaj sa zakonima koji se odnose na robove, način oblačenja, obrađivanja zemlje, organizovanja i upravljanja gradom. Ove dve poslednje kategorije zakona (ceremonijalni i koji zavise od okolnosti) nisu bili osmišljeni da se zauvek poštuju. Sa druge strane, Dekalog i zakoni o ishrani ne pripadaju ceremonijalnim zakonima ili zakonima koji zavise od okolnosti. Ovi zakoni ni na koji način nisu povezani sa žrtvama.

U stvari, svaki zakon koji nije ni ceremonijalan niti zavisi od okolnosti zadržava svoj status kao apsolutni zakon. Ovo je slučaj sa zakonima o seksualnosti, higijeni, odnosima sa susedima, itd.; većina ovih zakona proširuje i objašnjava zakone koji su već sadržani u Dekalogu. Izrailjski zakon, stoga, obuhvata, dva zakona: apsolutni i univerzalni zakon, i relativan zakon koji zavisi od vremena i okolnosti. Ovu razliku ponovo pronalazimo u Novom zavetu, u kome tekstova koji govore o ukidanju zakona ima isto koliko i mnogih drugih tekstova koji ga uzdižu. Iako su rani hrišćani koji su bili religiozni Jevreji ukinuli zakone o žrtvama jer su se odnosili na Mesiju, nikada nisu doveli u pitanje zakon Dekaloga, čiju primenu je Isus čak produbio i proširio. Isto važi i za zakone o ishrani u vezi sa konzumacijom mesa (*kasherut*), na koje se aludira u savetima apostola „da se čuvaju... od udavljenoga i od krvi“ (Dela 15,20; uporedite: 3. Mojsijeva 17,14). Na osnovu ovih zapažanja sledi da načelo zakona u verskom životu ostaje validno za hrišćanina kao i za Jevrejina.

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

Ispit mudrosti

Pročitajte 5. Mojsijeva 4,6: „Držite dakle i izvršujte ih, jer je to mudrost vaša i razum vaš pred narodima, koji će kad čuju sve ove naredbe reći: Samo je ovaj veliki narod narod mudar i razuman“

Za razgovor i razmišljanje: Na osnovu onoga što shvatate iz prethodnog stiha, šta u vama treba da bude dokaz božanskog providenja? Da li ljudi za vas govore da ste „mudri i razumni ljudi“? Šta *ne* govore o vama? Šta treba da učinite da ispunite obećanje iz teksta 5. Mojsijeva 4,6? Kako objašnjavate da razum i prava mudrost nisu zapravo vrednosti u tradicionalnom hrišćanstvu.

Kako čitati Pisma

Pročitajte 5. Mojsijeva 4,2.

1. Napravite listu novih običaja iz drugih hrišćanskih denominacija koje su dodate Božjem zakonu.
2. Kakva opravdanja su navedena da se opravda to što je dodato?
3. Da li mi, kao adventistički hrišćani, takođe stvaramo nove navike i načela koja nisu bila uključena u Mojsijev zakon? Navedite ih, ako možete, i objasnite zašto mislite da je opravdano da ih poštujete, iako nisu deo biblijskih zahteva.
4. Kakvo hermeneutičko načelo možete izvući iz teksta 5. Mojsijeva 4,2? Zašto je važno da pročitamo kompletan biblijski tekst? Koje biblijske tekstove ste skloni da odbacite (na primer, Stari zavet nasuprot Jevanđelja, Knjiga propovednika nasuprot Petoknjžja) i zašto? Potražite razloge zašto treba da ih uključite u vaše čitanje Pisma.

7. biblijska doktrina

Zakon i blagodat

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Ključni tekst: Galatima 2,21; 5. Mojsijeva 9,1–6

Središte proučavanja: Jezekilj 28,15; Psalam 119,29; Psalam 119,41–45; Psalam 119,70; Psalam 119,92–97

Uvod:

Poštovalac zakona često nailazi na optužbe da je legalista bez duše ili razuma, učenik nazadne religije. Ta optužba je nepravedna. Zakon, kako je bio shvaćen u Izrailju, ukazuje, naprotiv, na svetlost koja pomaže čoveku u njegovom duhovnom hodu i potpomaže napredak. Psalmista upoređuje zakon sa „žiškom nozi mojoj i vidjelom stazi mojoj“ (Psalam 119,105).

Ova pouka sadržana je u jevrejskoj reči *Torah*, koja je povezana sa rečju *or*, i znači „svetlost“. Kada neko noću hoda stazom, njegova svetiljka neće samo obasjati put, već će rasterati i zmiije. Ova slika pesnika je na taj način prikazala dvostruku ulogu zakona: da prosvetli, da pouči i da, prema tome, pomogne osobi da ide napred, ali i da je zaštiti od opasnosti i obezbedi sigurnost na putu. Prorok Isaija iznosi istu asocijaciju kada kaže da ukoliko su ljudi bez zakona, „njemu nema zore“ (Isaija 8,20). Zakon koji je svetlost izraz je Božje blagodati prema Njegovom narodu. Ta svetlost će nam pomoći da hodamo i da opstanemo na opasnom i mračnom putu. U tom smislu, zakon je dat da mi možemo „živeti“.

U ovoj lekciji, istražićemo paradoksalan međusobni odnos između zakona i Božje blagodati.

Teme:

- **Blagodat i zakon:** Kakav odnos vlada između blagodati i zakona i kako se međusobno odnose u životima vernika?

DRUGI DEO: KOMENTAR

U Petoj knjizi Mojsijevoj su možda više nego u bilo kojoj drugoj knjizi u Starom zavetu blagodat i zakon isprepletani na takav način da je teško sagledati jedan bez drugog. Kada Mojsije govori o zakonu, on u osnovi misli o blagodati. Zakon se u ovoj knjizi shvata kao obeležje zaveta. To je razlog zašto su zakon i blagodat povezani i iz božanske i iz ljudske perspektive. Za Boga, zakon je način da se Njegova volja ostvari na Zemlji preko postojanja čoveka i istorije. Za Izrailj, zakon je opipljivi znak njihovog odgovora Bogu i njihovog zavetnog odnosa sa svojim Gospodom. Drugim rečima, zakon je ono što blagodat čini vidljivom i konkretnom, u istoriji i životu; blagodat je ono što zakon čini mogućim, podnošljivim i prihvatljivim.

Blagodat prethodi i vodi ka zakonu

Ovaj proces prva je poruka koju Adam čuje u Božjoj prvoj zapovesti. Kada se reč *tsawah*, „zapovest“, prvi put koristi, odnosi se na blagodat: „I zaprijeti (zapovedi) Gospod Bog čovjeku govoreći: Jedi slobodno sa svakoga drveta u vrtu.“ (1. Mojsijeva 2,16) Zapovesti da ne jedu sa drveta znanja prethodi Božji dar u vidu svih drveta u vrtu. Slično tome, 5. Mojsijeva počinje Božjom blagodaću, delima koja je učinio za svoj narod, i Njegovim darom zemlje. Zatim, od tog konkretnog, istorijskog podsetnika Bog se kreće do zakona i zahteva da ga Njegov narod poštuje. Ovaj proces je vidljiv u zavetnoj strukturi 5. Mojsijeve i ponavlja se kroz knjigu. Deset zapovesti počinju sledećom potvrdom: „Ja sam Gospod Bog vaš koji sam vas izveo iz zemlje Misirske (5. Mojsijeva 5,6). Priznanje onoga što je Bog učinio za njih vodi Izrailj poslušnosti Božjim zapovestima:

„Vidjeli ste šta sam učinio Misircima i kako sam vas kao na krilima orlovijem nosio i doveo vas k Sebi. A sada ako dobro uzaslušate glas Moj i ušćuvate zavjet Moj...” (2. Mojsijeva 19,4.5)

Zapazite da sledi poziv „da uzaslušate“ (*shama'*), koji se uvodi rečju „sada“, i da takođe predstavlja neposrednu posledicu onoga što je Bog učinio za njih.

U Psalmu 119, najlepšoj pesmi o zakonu i blagodati u čitavoj Bibliji, psalmista počinje zahtevom za blagodaću: „Neka dođe na me milost Tvoja... pomoć Tvoja po riječi Tvojjoj.“ (Psalam 119,41) On zatim prelazi na sledeći korak, zakon: „I čuvaći zakon Tvoj svagda“ (Psalam 119,44). Peta Mojsijeva navodi da „nego što vas Gospod miluje“ (5. Mojsijeva 7,8) „zato drži zapovijesti“ (5. Mojsijeva 7,11). Na ljudskom nivou, upravo iz ljubavi prema Bogu Njegov narod će se radovati držanju Njegovih zapovesti. Psalmista uzvikuje: „Ja se tješim zakonom Tvojim“ (Psalam 119,70; uporediti: Psalam 119,174), i „kako ljubim zakon Tvoj“ (Psalam 119,97).

Za razgovor i razmišljanje: Zašto je poslušnost Božjim zapovestima jedini logičan i ozbiljan odgovor na Njegova dela blagodati i spasenja? Zašto delovanje mora voditi delovanju? Šta biste mislili o političaru koji bi kampanju sveo samo na sentimentalne želje, ne upućujući ni na koji način na projekte i planove za rešavanje ekonomskih i socijalnih problema? Koji razlozi opravdavaju psalmistovu ljubav prema zakonu?

Zakon i blagodat

Zakon je definisan kao dar od Boga. Glagol *natan*, „dati“, Bog koristi da ukaže na zakon: „Sav ovaj zakon koji iznosim (*natan*) danas pred vas“ (5. Mojsijeva 4,8). Deset zapovesti je Bog „dao“ (2. Mojsijeva 24,12). Psalmista će doslovno poistovetiti zakon sa blagodaću: „Zakon svoj daruj mi (milostivo).“ (Psalam 119,29) Drugi prevod glasi: „Budi mi milostiv i pouči me svome zakonu“. Dakle, psalmista doživljava Božji zakon u svom životu kao blagodat, način slobode: „Hodiću slobodno.“ (Psalam 119,45) U Novom zavetu, Isus ponavlja ovo gledište kada poučava svoje učenike da će u Njegovim rečima istine pronaći slobodu (Jovan 8,32; uporediti Jakov 1,25; Jakov 2,12).

Zanimljivo je da je uobičajena jevrejska reč kojom se imenuje zakon u Starom zavetu *Torah*, koja znači „pokazati put“. Ova reč se obično povezuje sa putem na koji ukazuje sveštenik. Jedan naročiti primer razumevanja ove reči nalazimo u tekstu Agej 2,11, u kome Gospod daje nalog proroku da pita sveštenika za put, vođstvo, u jednom posebnom slučaju. Zakon je blagodat zato što nam pokazuje put da izađemo iz nevolje, put života, put slobode.

Za razgovor i razmišljanje

Kako poistovećivanje zakona sa blagodaću utiče na spasenje? U svetlu teksta Jezekilj 28,15.16, zašto nalazimo zakon na nebu, iako tamo nema greha (makar nakon što su Lucifer i pali anđeli prognani odatle)? Zašto je zakon izraz Božjeg karaktera, i prema tome način da shvatimo Boga i da Ga volimo? Pročitajte Deset zapovesti, poistovetite blagodat sa svakom od njih i objasnite zašto one obrazuju blagodat u zakonu.

Harmoničnost zakona

Božji zakon kao tekst je predivan. On je vrhunsko delo književnosti. Bog nije samo „učinio“ delo blagodati dajući Deset zapovesti; On ih je takođe uredio na umetnički način. Sledeća vežba osmišljena je da vam pomogne da cenite harmoničnost Božjih zapovesti:

- Prvo, pročitajte biblijski tekst jednostavno da biste mogli da cenite njegovu estetsku lepotu.
- Posmatrajte paralele između prvih pet zapovesti (1,2,3,4,5) i drugih pet (6,7,8,9,10). Uporedite zapovesti koje su nasuprot jedna drugoj (1. i 6. povezuju ubijanje čoveka stvorenog po Božjem obličju sa Božjom jedinstvenošću; 2. i 7. povezuju idolopoklonstvo sa preljubom; 3. i 8. povezuju krađu sa lažnom zakletvom; 4. i 9. povezuju kršenje Subote sa lažnim svedočenjem; 5. i 10. povezuju poštovanje prema roditeljima sa željom za tuđim bračnim drugom). Kakvu pouku izvodite iz svakog poređenja?

Za razgovor i razmišljanje: Zašto je Subota u središtu Deset zapovesti? Kakve pouke izvlačite iz centralnog položaja Subote? Kako prestup četvrte zapovesti utiče na poštovanje ostalih zapovesti? Kako Subota sažima odnos između zakona i blagodati? Uporedite četvrtu i petu zapovest. Koje zajedničke motive imaju ove dve zapovesti? Koje pouke izvodite iz te povezanosti?

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

Posvećena pastorova supruga teško se razbolela. Neprestano se molio, pa ipak se njegova supruga nikada nije oporavila. Razgnevio se na Boga i odlučio da napusti službu jer Bog nije učinio čudo koje je tražio.

Za razgovor i razmišljanje: Kako se ova istinita priča odnosi na vaše iskustvo sa Bogom? Kakve su vaše pobude kad je reč o poslušnosti Božjim zapovestima? Do koje mere držite Božje zapovesti da bi vas Bog blagoslovio? Kakvo je vaše lično iskustvo u vezi sa odnosom između zakona i blagodati u vašem životu?

Postoji jedna stara rabinska *Midrash* (priča) u drevnoj jevrejskoj tradiciji koja govori o Božjoj neobičnoj geografskoj strategiji u vreme kada je dao Toru. Zašto Bog nije dao Toru u izrailjskoj zemlji, Rimskom carstvu ili Grčkoj? Svaki narod je imao pravo da misli da su oni zaslužili tu čast. Razlog zašto je Bog izabrao ničiju zemlju da podari Toru jeste da izbegne bilo kakvu vrstu nacionalizma u vezi sa zakonom, i da jednostavno dozvoli svima, koji to žele, da ga prihvate.

Za razmišljanje: Zašto je uobičajeno pobožno priznanje vere: „Ja sam ponosan što sam hrišćanin“ ili čak „Ja sam ponosan što sam adventistički hrišćanin“ neprikladno (pročitajte: 1. Korinćanima 1,31; uporedite: Psalam 34,3)? Kako oholost ugledne ustanove može uticati na uspešnost misije?

8. biblijska doktrina

Izaberi život

Ključni tekst: 5. Mojsijeva 30,19

Središte proučavanja: 1. Mojsijeva 2,8.9; 1. Mojsijeva 3,22; 5. Mojsijeva 4,19; 5. Mojsijeva 30; Rimljanima 6,23; Otkrivenje 14,6–12

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

U zavetnoj strukturi 5. Mojsijeve, deo koji sledi nakon blagoslova i kletvi (5. Mojsijeva 27–28), posle odredbi (5. Mojsijeva 5–26), dostiže vrhunac u odeljku u kome se upućuje poziv. Bog je podsetio Izrailj na ono što je učinio – na sva svoja dela spasenja od njihovog izlaska iz Egipta. On je, zatim, učinio sledeći korak i tražio od Izrailja poslušnost zakonima i posvećenost zavetu. Dalje, u poređenju sa starim bliskoistočnim ugovorima, Mojsije se u govoru poziva na svedoke (5. Mojsijeva 30,19; 5. Mojsijeva 31,19; 5. Mojsijeva 32,1–43). Svrha ovih svedoka jeste da podrže njegovu molbu i da svom pozivu pripiše univerzalni ton.

Teme:

- **Velika borba.** Od početka istorije, Biblija govori o kosmičkoj borbi između Boga i sotone, Božjeg zakona svetlosti i života i sotoninog puta smrti i tame.

- **Obaveza da izaberemo.** Poput Adama i Eve u Edemskom vrtu, Bog izaziva Izrailj da izabere između dva puta. Paradoks se krije u tome što ukoliko izaberu pogrešan put, izgubiće slobodu i uopšte neće moći da biraju.

DRUGI DEO: KOMENTAR

Poziv na odluku

Izrailj je upravo čuo blagoslove i kletve, s tim što je naglasak stavljen na kletve. Sa tim još uvek svežim mislima u umu (5. Mojsijeva 30,1), Izrailj je sada spreman da donese odluku. Da bi pripremio narod da se kreće u pravom smeru u zavetnom ugovoru, Mojsije koristi dva argumenta. Prvo, on navodi da su sva Božja uslovna obećanja izrečena pomoću veznika „ako“ (*'im*) ili „kad“ (*ki*): „A kad dođe na tebe sve ovo... i obratiš se ka Gospodu Bogu svojemu i poslušaj glas Njegov“ (5. Mojsijeva 30,1.2); „ako uzaslušaš glas Gospoda Boga svojega držeći sve zapovijesti Njegove... kad se obratiš ka Gospodu Bogu svojemu svijem srcem svojim i svom dušom svojom“ (5. Mojsijeva 30,10; uporediti: 5. Mojsijeva 30,17). Drugo, Mojsije uverava narod da držanje Božje zapovesti nije van njegovog domašaja: „Nije na nebu... nego ti je vrlo blizu ova riječ.“ (5. Mojsijeva 30,12–14)

Ne samo da je u interesu Izrailja da bude poslušan Bogu, zbog Njegovih obećanja, već je poslušnost njima takođe nadohvat ruke. Bog ih, međutim, ni na šta ne prisiljava. Oni pred sobom imaju dva puta: život i smrt. To je njihova privilegija – da donesu odluku. Mojsije im jednostavno ukazuje na dobre razloge da je put života ispravan izbor, i on ih podstiče da donesu tu odluku. Svečanost ovog poziva je –

kao i u drevnim zavetnim ugovorima – podržan od strane svedoka koji garantuju validnost zaveta. U ovom primeru, kosmički svedoci su u pitanju – „nebesa i Zemlja“. Kao da je sudbina, spasenje sveta u pitanju. Ukoliko Izrailj ne donese ispravnu odluku, ceo projekat budućeg Mesije, Spasitelja sveta, biće ugrožen.

Za razgovor i razmišljanje: Zašto Bog želi da mi biramo? Zašto sama teologija, poznavanje istine, nije dovoljna za spasenje? Neko je rekao da je razlika između filozofa i biblijskog proroka u tome što vas filozof nagna da razmišljate, dok vas prorok nagna da birate. Razgovarajte o razlici između ova dva poziva. Zar odluka ne podrazumeva i razmišljanje? Objasnite. Kako vam razmišljanje pomaže, ili postaje zamka, u donošenju ispravne odluke?

Adamova odluka

Ovaj poziv na odluku podseća na drugi Božji poziv na odluku koji je takođe odredio sudbinu ljudskog roda (1. Mojsijeva 2,16.17). Adam se takođe suočio sa istim izborom između dva puta, „životom i smrću“. Tada je Bog takođe učinio zavet sa ljudskim učesnikom. Zavet je bio utemeljen na Božjem zakonu. Bila je to Božja prva zapovest upućena čovečanstvu. Bog je takođe pružio ljudima sve dobre argumente da drže Njegov zakon: argument o uslovnom obećanju života nasuprot smrti, kao i argument o mogućnosti da budu poslušni, što se vidi u činjenici da je Bog dao Adamu sva drveta sa kojih je mogao slobodno da jede.

Paradoks leži u tome što se dobro, kada je Adam upotrebio svoju slobodu da izabere rđav put, pomešalo sa zlom. On je izgubio sposobnost da jasno razlikuje između dobra i zla, i samim tim svoju slobodu da bira između dva puta. Kao što Elen Vajt kaže: „Čovek je sve izgubio, jer je odlučio da radije sluša obmanjivača nego Onoga koji je Istina, koji Jedini sve zna. Mešanjem dobra i zla čovekov um postao je pomućen, a njegove duševne i duhovne moći paralisane. Više nije bio sposoban da ceni dobro koje je Bog tako obilno darivao.“ (*Vaspitanje*, str. 25. original)

Za razgovor i razmišljanje

Pročitajte tekst 1. Mojsijeva 3,22. Kako objašnjavate činjenicu da su, prema ovom prevodu, ljudi postali kao Bog, kad je reč o razlikovanju dobra i zla, zato što su zgrešili? Šta ovaj tekst stvarno govori?

Molim vas razmotrite sledeću poteškoću u prevodu. Potpuno isti oblik glagola *hayah*, „bješe“, upotrebljen je da opiše trajno stanje zmije, koje obuhvata pređašnje vreme: „Ali zmija bješe (*hayah*) lukava“ (1. Mojsijeva 3,1). U ovom stihu, glagol „biti“ koristi se u istom prošlom obliku, ovde takođe da objasni trajno stanje a ne nešto što nastaje. U stvari, zmija je već izrazila istu misao: „Pa ćete postati kao bogovi i znati što je dobro što li zlo.“ (1. Mojsijeva 3,5). U ovom stihu, oblik znanja uključuje pronicljivost, poznavanje razlike između ispravnog i pogrešnog. Ova pronicljivost bila je moguća samo kada je Adam bio kao Bog, potpuno bezgrešan. Jedini način da se zna šta je dobro a šta zlo nije, kao što je zmija rekla, poznavati (iskusiti) zlo i dobro, već poznavati *jedino* dobro. Zaista, čim su ljudi spoznali zlo, izgubili su svoju sposobnost da razlikuju između dobra i zla, a otuda i osećanje za „dobro“ (Jacques B. Doukhan in *Genesis*, SDA International Bible Commentary; videti 1. Mojsijeva 3,22).

Obožavati Ga

Kada je Bog pred Adama i Izrailj stavio izbor između života i smrti, On nije samo tražio „da“ kao odgovor. Odluka je značila mnogo više od jednostavne usmene potvrde. Ova odluka prvo je uključivala Adamovu i Izrailjevu odluku „da vole Gospoda“. Sve u oba narativa tiče se pitanja bogoslužnja. Ovo pitanje nije zakon sam po sebi. Religija nije data radi religije, već radi Boga. Religija nezavisno od Boga je samo još jedna tradicija ljudske kulture.

Poslušnost zakonu važi ukoliko je izraz nečije ljubavi prema Bogu. Razlog za tu isključivu odluku jeste apsolutna činjenica da postoji samo jedan Bog: „Nema Boga osim Mene.“ (5. Mojsijeva 32,39) Uz to, afirmacija monoteizma koja je u srcu 5. Mojsijeve ponovo je potvrđena. Da bi bilo još jasnije, stih primenjuje ovu istinu na stvarnost života i smrti: „Ja ubijam i oživljujem.“ (5. Mojsijeva 32,39) Da, Bog oživljuje, ali šta je sa ubijanjem? Ako je Bog opisan kao Bog života, zašto se javlja ovo upućivanje na smrt? U stvari, ova izjava ne znači da Bog ubija i oživljuje, doslovno. Ovaj izraz odnosi se na dve suprotne krajnosti (život i smrt), da ukaže na potpunost, sveobuhvatnost Božje sile.

Ovo je način da jezik označi monoteizam. To je razlog zašto se bogoslužnje može ticati samo Boga Stvoritelja, Boga koji je dao život i sve stvorio. Samo sa Bogom mi smo sigurni u život. Kada 5. Mojsijeva objašnjava da je Bog „život tvoj i dužina dana tvojih“ (5. Mojsijeva 30,20), to je zato da podseti Njegov narod da njihov život potpuno zavisi od Njega. Prema tome, jedini način da opstanu, da ostanu živi, jeste da se „drže Njega“ (5. Mojsijeva 30,20). Pa ipak, čak i ovo držanje uz Boga koje jevrejski prorok ima na umu nije mističnog karaktera. Odgovor koji dajemo Bogu Stvoritelju i Njegovoj ljubavi ne svodi se na osećanja, sentimentalno priznanje ili upućivanje hvale; to je veoma konkretan korak u stvarnosti života: „Hodeći putevima Njegovijem.“ (5. Mojsijeva 30,16)

Za razgovor i razmišljanje:

Razgovarajte o razlici između istočnjačkog misticizma i biblijske religije. U čemu je razlika kad je reč o mestu koje Bog i religija zauzimaju u životu? Kako misao o evoluciji utiče na gledište o bogoslužnju?

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

Dva brata primila su isto vaspitanje i uživala iste prednosti: ipak samo jedan je imao ispunjen život sa unosnim poslom i vrednom porodicom. Drugi je potpuno podbacio i završio u zatvoru nemajući nikoga da se stara o njemu. Kako odluke u životu vrše određenu ulogu na različitim životnim putevima? Do koje mere su odluke određene vaspitanjem, bogatstvom i prilikama u životu? Razgovarajte o ispravnosti odluka u pogledu uslova socijalne pravde.

Na početku dana kada zastanete da se posvetite svakodnevnom razmišljanju, razmislite o svom poslu, bračnom drugu (ukoliko ga imate), svojim kolegama. Postavite sebi sledeća pitanja: Kako mogu da usrećim ljude oko sebe? Kakve promene u mojim navikama takva odluka zahteva da bih ispunio tu želju? Razmotrite svoj život: Koje rđave odluke ste doneli koje su dovele do vašeg pada? Koje dobre odluke ste doneli koje su vas dovele do uspeha? Gde je bio Bog u vašim odlukama?

Zaduženi ste za bogoslužnje. Šta je vaš prioritet? Vaša ljubav prema Gospodu? Vaša kultura? Vaša ljubav prema prijateljima? Imajući u vidu činjenicu da su svi ovi elementi važni u životu bogoslužnja,

koje ćete od njih izabrati da uklonite napetost između dužnosti pobožnosti i potrebe da uživate u toplini svoje zajednice?

9. biblijska doktrina

Preokret u srcu

Ključni tekst: 5. Mojsijeva 4,29

Središte proučavanja: 5. Mojsijeva 30,1–10; 5. Mojsijeva 4,25–31; Matej 3,1–8; Dela 2,37.38

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Na samom ulasku Izrailja u Obećanu zemlju, Mojsije iznosi proročanstvo da će jednog dana, zbog svoje nevernosti, biti „izmetnuti“ iz zemlje (uporediti: 3. Mojsijeva 18,25.28). Ova slika sugeriše, ili poučava, da Božji narod ima stalnu potrebu za pokajanjem. Kao što se zemlja kaje i vraća svoje stanovnike, oni će morati da se pokaju da bi se vratili u zemlju. Kada su se nastanili u zemlji, izrailjski narod se našao u iskušenju da pomisli da su stigli do svog odredišta i da više ne treba da paze. Malo po malo, mogli su da izgube dodir sa Bogom i zahtevima Njegovog zakona. Prema tome, misleći da su stigli na odredište, usudiće se da pođu van starih staza. To je upravo ono što će se dogoditi Izrailju koga će prevariti njihovi lažni proroci. Ovi proroci pružice im lažnu sliku mira, „govoreći: Mir, mir, a mira nema“ (Jeremija 6,14). Prorok Jeremija će ih tada podstaći da se probude i pokaju: „Pitajte za stare staze.“ (Jeremija 6,16) U biblijskoj ideji pokajanja javlja se ironija: napredak znači vraćanje unazad.

Teme:

U ovoj pouci proučavaćemo strukturu pokajanja, „vraćanja Bogu“, važnog načela iz 5. Mojsijeve, koja će nas suočiti sa sledećim temama:

- Traženje Boga
- Božje oprostjenje
- Povratak
- Ispunjenje proročanstva

DRUGI DEO: KOMENTAR

Na pragu zemlje, Mojsije ponavlja opomene. Činjenica da je Bog doveo Izrailj na to mesto ne znači da će zauvek ostati u toj zemlji. Mojsije vidi mogući pad Izrailja i, otuda, njihovo progonstvo u budućnosti, te stoga želi da im pruži obećanje. Kada zalutaju i nađu se u nevolji, što je rezultat suda, Izrailj će morati da potraži Gospoda, koji će im tada oprostiti. Oni će se tada vratiti svom hodu sa Bogom „starim stazama“. Bog će ih tada vratiti u zemlju.

Traženje Boga

Ovaj prvi korak ka tim „starim stazama“ koje vode prema Bogu preduzima se u nevolji. Kada narod shvati da je u beznadežnoj situaciji, koja je posledica njihove nevernosti i idolopoklonstva, jedino rešenje u nevolji jeste da se okrenu Bogu „svijem srcem svojim“ (5. Mojsijeva 4,29). Ne treba da se plaše da se

okrenu Bogu i potpuno se oslone na Njega. Zašto? Upravo zato što je Bog spreman da ih primi. Mojsijev glavni argument da uveri narod u Božju spremnost da odgovori sastoji se od opisivanja Božjeg dubokog razmišljanja.

Jevrejski izraz *mi yitten*, koji se prevodi kao „O!...“, idiomatski je izraz, čije doslovno značenje glasi „ko će dati“ (ili „ko će to ostvariti“). Često se koristi da prikaže duboku želju, neku vrstu retoričkog pitanja u vezi sa nemogućim ishodom. Bog u dubini svog srca želi da „bi im bilo srce svagda tako da Me se boje“ (5. Mojsijeva 5,29). Otkrivanjem Božje tajne želje, pokazujući Njegovu naklonost i otuda ljubav prema njima, Mojsije ohrabruje svoj narod da potraži Boga i pokaje se. Problem je u tome što Izrailj shvata ozbiljnost svog greha i zato se plaši da dođe k božanskom Sudiji koji ga je upravo slomio. Jovov primer savršeno prikazuje ovaj tajanstveni proces. Nakon što je priznao da je Božja teška ruka na njemu, Jov čini neverovatno priznanje vere: „Gle, da me i ubije, opet ću se uzdati u Nj.“ (O Jovu 13,15) Jov je znao da je Bog jedini izlaz iz njegovog tragičnog stanja. Paradoksalno je to što Jov beži od Boga k Bogu. Mojsije ohrabruje svoj narod da učini isto.

Za razgovor i razmišljanje: Koja strana Božjeg karaktera je otkrivena kroz idiomatski izraz *mi yitten*? Šta vas nemogućnost da se ova želja shvati uči o Bogu? Kakvo stanje pokreće Izrailj da pođe da traži Boga i zašto? Šta znači tražiti Boga? Zašto je Izrailju bilo potrebno da traži Boga?

Božje praštanje

Zahvaljujući Božjem milostivom karakteru Izrailju će biti oprosteno, ne zbog njihovih zasluga. Ne postoji razlog koji bi opravdao Božje praštanje. Pa ipak, On će im oprostiti na veoma neobičan način. Da bi to dokazao, Mojsije podseća narod kako ih je Bog poštdeo i kako su preživeli pred Bogom, uprkos svojoj grešnoj prirodi (5. Mojsijeva 5,24.25). U prethodnom poglavlju, Mojsije je isto rasuđivao: „Je li kad čuo koji narod glas Božji... kao što si ti čuo i ostao živ.“ (5. Mojsijeva 4,33) Uverenje u Božju blagodat pomoći će Izrailju da se usudi da pristupi Bogu pored svoje grešne prirode.

Razgovarajte o ovoj istinitoj priči: Simon Vizental, lovac na naciste, priča o svom suretu sa bivšim nacističkim oficijom koji je bio na samrti u bolnici. Nacista je zamolio Vizentala da mu oprost za stravične zločine koje je počinio protiv jevrejskih civila, bez čega, tvrdio je, neće moći mirno umreti. Vizental, koji je ćutao za vreme susreta, otišao je ne odgovarajući na molbu naciste. Vizental završava priču pitanjem: „Šta biste vi uradili?“ (Simon Wiesenthal, *The Sunflower* [London: W. H. Allen, 1970])

Za razmišljanje:

Da li je bilo moguće da mu Vizental oprost? „Šta biste vi uradili?“ Razgovarajte o dimenziji blagodati u praštanju žrtve? Zašto se kaže da je greh oprostjen tek kada je neoprostiv?

Povratak

Zapazite da povratak započinje tek nakon što je Izrailj pronašao Boga ili, bolje rečeno, nakon što im je Bog odgovorio. Jevrejski glagol *shuv*, „vratiti se“, odnosi se na obraćanje pažnje na Božji glas, poslušnost Njegovim zapovestima (5. Mojsijeva 30,2.8) i „obrezanje“, ili promenu srca (5. Mojsijeva 10,16).

Zanimljivo je da koren *shuv* spaja u sebi zahteve i da se odvrte od zla i da se vrate Bogu, koga će ponovo pronaći na „starim stazama“.

Ovo paralelno kretanje podrazumeva duboko razumevanje: najbolji način da se odupre zlu jeste da se čini dobro. Pošto se Izrailj pokazao nesposobnim da obreže svoje srce, Bog lično će to učiniti (5. Mojsijeva 30,6). On je taj koji će promeniti srce svog naroda, i tako stvoriti uslove da Mu se vrate, čuju Njegov glas i budu Mu poslušni „iz svega srca svojega i iz sve duše svoje“ (5. Mojsijeva 30,2). Upravo će to duboko pokajanje i potpuno obraćenje dovesti do toga da se Bog raduje: „Jer će ti se Gospod Bog tvoj opet radovati čineći ti dobro, kao što se radovao ocima tvojim.“ (5. Mojsijeva 30,9) Ovi tekstovi iz 5. Mojsijeve nadahnuće poruku kasnijih proroka da izrailjski narod ne može sam da se pokaje (videti: Jeremija 4,22; Jeremija 13,23; Osija 5,4; itd.).

Za razgovor i razmišljanje: Zašto je bilo nemoguće da Izrailjci promene svoje srce i da ga sami obrežu? Na osnovu čega je Mojsije mogao da kaže da je nemoguće da se Izrailj pokaje? Ako je Mojsije zaista tako mislio, zašto ih podstiče da se pokaju? Da li je situacija drugačija za hrišćane? Objasnite. Gledajući na istoriju crkve, i gledajući sebe, da li mislite da su hrišćani bili (jesu) sposobniji da se pokaju? Zašto, ili zašto ne?

Ispunjenje proročanstva

Jasno je da se ovde radi o mesijanskom proročanstvu koje upućuje na dolazak Isusa Hrista, Božje utelovljenje, koji će sići da otpočne delo pokajanja koje će doneti novi zavet u srca Božjeg naroda. Samo Božji ulazak u naše srce, u naš delokrug, omogućiće da se dogodi čudo obrezanja srca, kao što Pavle objašnjava: „U kome i obrezani bijaste obrezanjem nerukotvorenijem, odbacivši tijelo grijeha mesnijeh obrezanjem Hristovijem“ (Kološanima 2,11). Samo će krst, koji pokazuje „dela Božja“ (Kološanima 2,12) preko blagodati, nemoguće učiniti mogućim. Božja želja uključena u idiomatski izraz *mi yitten* tada će biti ispunjena.

Za razgovor i razmišljanje:

Kako se ova obećanja iz 5. Mojsijeve odnose na Isusov prvi dolazak i/ili Njegov drugi dolazak? Zašto je neophodno da se Božji narod pokaje pre Drugog dolaska Isusa Hrista? Kako jevrejska misao o pokajanju, koja podrazumeva povratak „starim stazama“, saopštava ideju o pokajanju Božjeg naroda na kraju vremena? Uzevši u obzir pouke iz 5. Mojsijeve, kako će obrezanje njihovih srca biti izvršeno?

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

Ispitajte svoje istinsko pokajanje: Setite se svojih iskustava pokajanja. Koliko puta ste zatražili oprostjenje od nekoga koga ste povredili, i objasnili zašto ste se ponašali na takav način? Kada kažete „izvini“, da li dodate reč „ali“, optužujući osobu koju ste povredili?

Ispitajte svoje traženje Boga: Razgovarajte o sledećem pedagoškom savetu: Ukoliko tražite i ne nađete, nećete verovati; ako ne tražite i nađete, nećete verovati; samo ako tražite i nađete, verovaćete. Kako se ovo paradoksalno zapažanje može primeniti na iskustvo traženja i pronalaženja Boga? Koliko je to tačno? Zašto se čini da pojedini ljudi pronalaze Boga dok ga traže, dok Ga drugi nalaze iako Ga nisu tražili?

Vežbajte pokajanje: Izaberite jednu osobu (supružnika, sina, kćer ili bliskog prijatelja). Odredite poseban dan u verskom kalendaru (Božić, Uskrs, Obred večere Gospodnje, Subotu). Sedam dana pre tog određenog dana zabeležite svoje padove, žaljenja i pobeđe. Poslednji dan pre određenog vremena, iznesite to svom paru. Potrudite se da budete iskreni koliko god je to moguće i odgovorite na sledeća pitanja: Kako vas je vaše iskustvo pokajanja promenilo? Koliko često ste ponovili istu grešku?

- **Lična vežba:** Pročitajte 51. Psalam, Davidovu molitvu pokajanja

- **Molite za milost** (Psalam 51,1)

- **Priznajte svoje prestupe** (Psalam 51,3)

- **Budite odgovorni prema onome prema kome ste zgrešili** (Psalam 51,4)

- **Zamolite Boga da vam daruje novo srce** (Psalam 51,7–12)

10. biblijska doktrina

Pamti i ne zaboravi

Ključni tekst: 5. Mojsijeva 9,7

Središte proučavanja: 1. Mojsijeva 9,8–17; 2. Mojsijeva 20,8; 5. Mojsijeva 4,9.23.32–39; 5. Mojsijeva 6,7; 5. Mojsijeva 8,7–18; 5. Mojsijeva 32,7; Efescima 2,8–13

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Na ulazu u Aušvic nalazi se tabla na kojoj je zabeležen navod filozofa Džordža Santajana koji stavlja izazov pred sve one koji posećuju ovo mesto da ne zaborave sledeće: „Oni koji ne pamte prošlost osuđeni su da je ponavljaju.“ Nakon pouke o pokajanju prirodno dolazi pouka o sećanju. Da bismo se setili, kao i da bismo se pokajali, treba da se okrenemo prošlosti i dovedemo prošlost u sadašnjost. Zato je ključno da shvatimo zašto je važno da se sećamo, čega da se sećamo i kako da se sećamo da bismo omogućili iskreno pokajanje.

Teme:

Ova lekcija izložiće nam brojne teme koje će nam pomoći da produbimo shvatanje ovog pojma:

- **Sećaj se stvaranja:** Nema mnogo toga u šta verujemo što zaista ima smisla nezavisno od sećanja na naše poreklo.

- **Sećaj se potopa.** Čak i usred katastrofe, Bog se seća svog naroda.

- **Sećaj se izlaska.** Pamćenje prošlih događaja vezanih za spasenje (šta je Bog učinio za svoj narod) podržava i ojačava veru u Boga, koji će ponovo spasti.

- **Sećajte se da ste nekada bili neznabošci:** Koliko je važno da nikada ne zaboravimo šta je Bog učinio za nas.

DRUGI DEO: KOMENTAR

Peta knjiga Mojsijeva, u kojoj se 19 puta javlja glagol *zakar*, „sećati se“, više od bilo koje druge knjige u Bibliji govori o sećanju. Kao takva, 5. Mojsijeva svedoči o bogatom spektru upotrebe glagola „sećati se“, sa svim njegovim različitim primenama, i pruža teološko učenje koje se temelji na događajima i iskustvima Izrailjaca iz prošlosti. Najčešći subjekat glagola „sećati se“ je Bog, i tiče se, u najvećem broju slučajeva, Njegovog naroda; Bog se seća zaveta, svog odnosa sa svojim narodom. Takođe, subjekat glagola „sećati se“ je i „Izrailj“, dok je objekat sećanja Bog, Njegova dela i Njegov zavet. Generalno, izlazak je događaj koji zadržava pažnju (5. Mojsijeva 5,15; 5. Mojsijeva 15,15; 5. Mojsijeva 16,3.12; 5. Mojsijeva 24,18.22); ali, povremeno Mojsije upućuje na godine lutanja u pustinji kao na vreme probe (5. Mojsijeva 8,12), ili kao na pouku o Božjem gnevu i nastojanju da disciplinuje Izrailj. Ideja je da svi ovi prošli događaji služe kao obrazovni materijal za oblikovanje vere Izrailja.

Izvan 5. Mojsijeve, glagol „sećati se“ važan je biblijski motiv. U toku pouke za ovu sedmicu, razmišljaćemo o ovom motivu u vezi sa četiri ključna događaja u Bibliji: 1) stvaranje ni iz čega, 2) izbavljenje od potopa, 3) izlazak Izrailja iz Egipta i sopstvene tvrdoglavosti i 4) obraćenje neznabožaca iz paganizma. Svi ovi događaji imaju nešto zajedničko; svi oni označavaju Božje delo spasenja iz tame ka svetlosti, iz smrti u život, iz pokvarenosti u pravednost.

Sećaj se stvaranja (2. Mojsijeva 20,8)

Glagol „sećati se“ koristi se u četvrtoj zapovesti da nas podseti na prvi događaj u ljudskoj istoriji, Božje stvaranje neba i Zemlje, i sedmi dan stvaranja, Subotu, koja je takođe bila prvi dan ljudske istorije. Glagol „sećati se“ nije samo podsećanje na najstariji događaj u ljudskoj istoriji, već takođe, i što je još važnije, poziv da sećamo svojih korena, odakle dolazimo; on sadrži pouku da „On nas je stvorio, i mi smo dostojanje Njegovo“ (Psalam 100,3). Glagol „sećati se“ odnosi se, u stvari, na Stvoritelja, našeg Tvorca, bez koga ne bismo bili ovde.

Stvaranje je prvi događaj koga treba da se sećamo zato što je to događaj koji kazuje o našim korenima. Značajno je to da je četvrta zapovest, koja nam nalaže da se sećamo, paralelna sa petom zapovešću (2. Mojsijeva 20,12), koja nam nalaže da poštujemo svoje roditelje. Ova paralela nije samo vidljiva u strukturi Dekaloga; takođe se javlja u gramatičkoj strukturi glagola. Oba glagola, i „sećati se“ i „poštovati“ koriste se u pozitivnom imperativu. Sve druge zapovesti su napisane u odričnom obliku. Ne zaboravite da je Subota, ili odakle dolazimo, povezana sa tim da se sećamo svojih roditelja, koji su naši koreni. Ukoliko se ne sećamo svoje prošlosti, svojih korena, nećemo uspeli da duhovno napredujemo. Obe zapovesti, četvrta i peta, sadrže obećanje o budućnosti. Baš kao što Subota obećava budući dan odmora za ljudski rod (Psalam 95,11; uporedite: Jevrejima 3,11; Jevrejima 4,3–7), zapovest da poštujemo roditelje obećava dug život (uporedite: Efescima 6,2).

Sećajte se potopa (Pročitajte 1. Mojsijeva 8,1)

U ovom tekstu prvi put se javlja glagol *zakar*, „sećati se“ („opomenuti se“). Bog je subjekat glagola, koji nam govori da je Bog spasao ljudski rod. Upotreba glagola *zakar*, „sećati se“, ne označava neku vrstu nedostatka u Božjem sećanju. Glagol „opomenu se“ znači da je Bog spasao ljudski rod od dubine zaboravnosti. Ljudi su sada preživeli vode potopa i zato će biti upamćeni. Kada biblijski tekst govori o Bogu koji se seća svojih stvorenja, odnosi se na Božje delo spasenja dok ispunjava svoje obećanje u određeno vreme (1. Mojsijeva 19,29). Glagol *zakar*, „sećati se“, označava, u ovom primeru, kraj potopa koji je tačno obeležen u vremenu (1. Mojsijeva 8,3–6), baš kao što Subota obeležava određeno vreme na kraju dela stvaranja. Vredno je zapaziti da Subotni dan takođe ima ulogu u pregledu potopa. Zapazite da ova sedmodnevna razdoblja doprinose sledećoj hijastičkoj strukturi narativa u čijem je središtu činjenica da se „Bog opomenu“ (tabela: Jacques B. Doukhan, *Genesis, SDA international Bible Commentary*, p. 151).

7 dana Bog čeka (1. Mojsijeva 7,4)

7 dana Bog čeka (1. Mojsijeva 7,10)

40 dana voda nadolazi (1. Mojsijeva 7,17)

150 dana vode sve prekrivaju (1. Mojsijeva 7,24)

Bog se opomenuo (1. Mojsijeva 8,1)

150 dana nivo vode opada (1. Mojsijeva 8,3)

40 dana nivo vode opada (1. Mojsijeva 8,6)

7 dana Noje čeka (1. Mojsijeva 8,10)

7 dana Noje čeka (1. Mojsijeva 8,12).

Sećajte se izlaska (5. Mojsijeva 9,7)

Glavni poziv u Bibliji da se sećamo verovatno se odnosi na sećanje izlaska. U ovom primeru, Izrailj je subjekat glagola „sećati se“ („pamtiti“). Izrailj se ne seća samo Božjeg dela spasenja, zahvaljujući kom je bio izbačen iz stanja ropstva u Egiptu, već i svoje nedostojnosti. U ovom naročitom stihu (5. Mojsijeva 9,7), Izrailj treba da pamti kako su nepokorni bili prema Bogu, odupirući se Njegovom naporu da ih spase. Dvostruki imperativ, od kojih je jedan izrečen u pozitivnom obliku – „Pamti!“ – nakon koga sledi drugi izrečen u odričnom obliku – „Ne zaboravi!“ – ovde je naglašen, snažno podsećajući Izrailj na njihovu besmisleni tvrdoglavost. Da nisu bili dovoljno nerazumni da zaborave da ih je Bog spasio iz Egipta i okrutnog ropstva, i dovoljno bezumni da pomisle da im je Bog dao Obećanu zemlju zbog njihovih zasluga i pravednosti, patili bi od ozbiljnog oblika amnezije. Oni su, dakle, dva puta pozvani da se sećaju, prvo potvrdnim oblikom i drugi put odričnim, da bi se zaista sećali. Ovo nastojanje dodaje težinu budućem gnevu i sudu Božjem od dana kada su izašli iz Egipta. Glavni primer uzet da prikaže dramatični slučaj Izrailja je pobuna naroda, koja se dogodila na Horivu i ubrzala stvaranje novih ploča. Ova dužnost da se sećaju izlaska će, od tada, biti izuzetan događaj koga će Izrailj morati da se seća i tome poučava svoju decu iz naraštaja u naraštaj (5. Mojsijeva 6,7; 5. Mojsijeva 32,7). Ipak, Jevreji se danas „sećaju“ izveštaja o izlasku na svojoj godišnjoj Pashi čitajući *hagadah*. Na isti način, hrišćani iz različitih verskih zajednica sećaju se Gospodnje večere, koja je sama po sebi pashalno sećanje izlaska.

Sećajte se da ste nekada bili neznabošci (Efescima 2,8-13)

Kao što je Mojsije učinio sa starim Izrailjem, Pavle će učiniti sa neznabošcima koji prelaze u novi zavet: „Ne hvali se granama; ako li se pak hvališ, ne nosiš ti korijena nego korijen tebe.“ (Rimljanima 11,18) Ovi novi obraćenici nekada su se ponašali na isti način kao stari Izrailj. I jedni i drugi su se hvalisali i bili oholi, misleći u svojoj nerazumnosti da su bili vredni Božje blagodati. I jedni i drugi su „zaboravili“. Kao što je

Izrailj zaboravio koliko su nedostojni, tako su neznabošci zaboravili tamu i bezakonje svog ranijeg života. Šta više, zaboravili su da su nakalemljeni na prvobitne grane, i da treba, prema tome, da nauče da budu ponizni.

Za razgovor i razmišljanje: 1) Kako se „sećate“ stvaranja i prve „Subote“ kada svetkujete Subotu? Kako se sećate izlaska kada održavate Večeru Gospodnju? 3) Koje su istorijske posledice toga što crkva zaboravlja svoje jevrejske korene?

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

Naučite da se sećate: Nekada smo napamet učili biblijske tekstove. Razmišljajte i razgovarajte o vrednosti učenja biblijskih stihova napamet. Imajući na umu činjenicu vezanu za književnost da je najveći deo Biblije napisan da se uči napamet, stavite pred sebe izazov da napamet naučite izveštaj o stvaranju, tekst koji je sastavljen na jedinstven način, sa svojim paralelama i ponavljanjima, da bi se urezao u sećanje. Pronađite stihove i reči u izveštaju o stvaranju koji se ponavljaju; razmišljajte o razlozima koji mogu opravdati ova ponavljanja.

Ilustracija: Uzmite pravi i veštački cvet i pokažite ih razredu. Po čemu je pravi cvet bolji od veštačkog i zašto? Po čemu je veštački cvet bolji od svežeg cveta i zašto? Razgovarajte o važnosti korena cveta i važnosti samog cveta.

Samokritika: Setite se vrednosti koje su bile naglašene u prošlosti od strane pionira naše crkve, a danas su zaboravljene. Šta treba da učinite da osvežite svoje sećanje? Neko je rekao da smo patuljci koji sede na ramenima džinova. Razgovarajte o ovoj samokritici.

Život u crkvi: Vašu zajednicu čine stari ljudi koji se sećaju čvrstine korena, i mladih koji vole život i lepotu novog cveta. Primenite svoja razmišljanja na bogoslužjenja, muziku i propovedi. Predložite konkretna rešenja koja će prihvatiti obe grupe i u njima uživati.

11. biblijska doktrina

Peta knjiga Mojsijeva u kasnijim spisima

Ključni tekst: 5. Mojsijeva 10,15

Središte proučavanja: 2. O carevima 22; Nemija 9,6.16.21.35–37; Jeremija 7,1–7; Psalam 148,4; Jeremija 29,13; Mihej 6,1–8; Danilo 9,1–19

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Budući da je prvi deo biblijskog otkrivenja, očekuje se da Tora, odnosno, pet knjiga Mojsijevih (Petoknjžje), bude deo Biblije na koji će se najviše upućivati u kasnijim spisima. Prva Mojsijeva, sa svojim izveštajem o događajima prilikom stvaranja neba i Zemlje, Vavilonskoj kuli, a naročito o patrijarsima i Josifu, ostaće u živom sećanju izrailjskog naroda, proroka i Psalama. Slično tome, druge knjige Petoknjžja – Druga, Treća i Četvrta Mojsijeva – biće prisutne u bogoslužju i nadahnuće razmišljanje sveštenika, careva i proroka. U toku ove sedmice, usredsredićemo se na 5. Mojsijevu, koja više od bilo koje druge knjige ima uticaj na duhovnu sudbinu izrailjskog naroda. Pošto je 5. Mojsijeva bila knjiga koja je podsetila Izrailj na zakon, ostala je omiljena knjiga na koju se upućuje kada se pokreće reforma ili ukorava narod koji se udaljio od uputstava zakona.

U našem istraživanju u kojoj meri je 5. Mojsijeva prisutna u kasnijim spisima, ponovo ćemo otkriti poznate teme koje će biti obnovljene i preusmerene, prema novim istorijskim okvirima, da bi „stare staze“ ponovo učinile važnim.

Teme:

- **Josijina reforma:** Pouke vernog vođe.
- **Nemijina molitva:** Dublje istine utemeljene na probuđenju i reformi.
- **Danilova molitva:** Žaljenje za gubitkom.
- **Mihejeva vera:** Na kakvu pravu veru zaista misli.

DRUGI DEO: KOMENTAR

Josijina reforma

Radikalni povratak zakonu, pre svega, treba pripisati Josijinom karakteru i njegovoj dubokoj pobožnosti. Nikada u istoriji Izrailja car nije bio tako blizu ideala Tore. Idole koji su bili čuvani od strane predaka Josija je „potpuno uništio“, prema uzoru na 5. Mojsijevu (5. Mojsijeva 12,2.3). Dakle, Bog je blagoslovio Josijinu vladavinu (639-608. g. p. n. e.), koja je trajala više od trideset godina i bila mnogo duža od vladavine prethodnika. Josija ima samo osam godina kada postaje car. U dvanaestoj godini vladavine, on donosi svoju prvu zvaničnu odluku, a ona obuhvata obnavljanje Hrama u Jerusalimu, predmet koji se jasno nalazi u srcu 5. Mojsijeve (5. Mojsijeva 12,1–7). Josijino prvo delo obnavljanja tiče se, prema tome, celokupnog verskog sistema.

Hram u Jerusalimu je popravljen i očišćen. Svi hananski i asirski idoli su uklonjeni; cela zemlja se uključila, svojim darovima, u ovu rekonstrukciju. Ali u osamnaestoj godini preduzet je sledeći korak reforme. Međutim, ovog puta reforma se ne tiče samo obreda; ona ima određen duhovni karakter. Kada car upita poglavara svešteničkog Helkiju o napredovanju obnavljanja, Helkija pronalazi „zakonik u domu Gospodnjem“ (2. O carevima 22,8). Ovaj originalni rukopis koji je Mojsije napisao, predat je Safanu, carskom pisaru. On zatim ide k caru da ga pročita pred Njim. Prema biblijskom izveštaju, kada car čuje reči ove knjige, on je zabrinut jer shvata da ova knjiga govori o Božjem gnevu i kletvama. Car cepa svoju odeću kao znak pokajanja i izdaje naređenje sveštencima i drugim službenicima carskog dvora da se posavetuju sa proročicom Oldom. Ovo je jedan od retkih primera u kome car traži, od proroka, rešenje problema. Brojni znaci ukazuju da je ova „knjiga zakona“ 5. Mojsijeva, u kojoj su upotrebljene iste reči (uporedite: 5. Mojsijeva 31,24–26). Zabrinjavajući tekstovi koji interesuju i uznemiravaju cara su verovatno 28. i 29. poglavlje, u kojima su izneta dva puta – put života i put smrti, sa svojim pojedinačnim blagoslovima i kletvama, koji su uslovi zaveta. U tom tekstu se takođe upućuje na Gospodnji gnev (5. Mojsijeva 29,20) i Mojsijev poziv Izrailju da pođe pravim putem (5. Mojsijeva 28,13).

Car Josija je pokrenut. Čim je čitanje završeno, Josija shvata ozbiljnost situacije, i odmah sprovodi reformu koja prevazilazi same mere vezane za idolopoklonstvo i podstiče duboko duhovno probuđenje u celoj zemlji. Josija ponovo uspostavlja centralizovanu veru u Jerusalimu, i njegova reforma prelazi granice Jude i doseže severni Izrailj. Josija putuje severno u Vetilj. Zahvaljujući 5. Mojsijevoj, car Josija mogao je da podstiče duhovno jedinstvo naroda, što je uspeh koji nijedan car nikada nije ostvario.

Za razgovor i razmišljanje: Koje metode je Josija koristio da se izbori sa problemom koji je podelio njegov narod? Kakav je bio Josijin lični stav u pozivu na pokajanje?

Nemijina molitva

Poput Josijine reforme, i Nemijina reforma je pokrenuta čitanjem Božje reči. Narod ovde takođe čita iz iste „Knjige zakona“ (Nemija 9,3), unutar istog duhovnog konteksta snažne potrebe za pokajanjem (Nemija 9,1.2). Ovaj poseban skup i post dešava se „dvadeset četvrtoga dana toga (sedmog) meseca“ (Nemija 9,1; uporedite: Nemija 8,14). To se događa tokom perioda žalosti na Dan pomirenja, nakon koga odmah sledi vreme Praznika senica, uključujući „osmi dan“ praznika (dvadeset treći dan), propisani sabor, kojim se završavao praznik (uporedite: Nemija 8,18; 3. Mojsijeva 23,39).

Nemijina molitva je prožeta upućivanjem na 5. Mojsijevu. Počinje blagoslovom i prizivanjem Stvoritelja, „uzvišenog svrh svakoga“ (Nemija 9,5; uporediti: 5. Mojsijeva 6,4) koji je stvorio „nebesa nad nebesima“ (Nemija 9,6), što je najviši izraz koji označava najuzvišenije mesto na kome Bog boravi, u kome stanuju Božji anđeli, „sva vojska njihova“, koja Mu se klanja (5. Mojsijeva 10,14; uporediti: 1. O carevima 8,27). Molitva se nastavlja uz podsećanje na zavet, osnovnu temu oko koje je 5. Mojsijeva izgrađena, i sve što je Bog učinio za Izrailj: kako se starao o njima u toku 40 godina u pustinji (Nemija 9,21; uporediti: 5. Mojsijeva 2,7; 5. Mojsijeva 8,4; 5. Mojsijeva 29,5); kao i na tvrdoglavi i pobunjenički odgovor Izrailja, čiji su vratovi otvrdnuli (Nemija 9,16; uporediti: 5. Mojsijeva 1,26–33; 5. Mojsijeva 31,27). Oni se nisu pokajali zbog svojih zlih dela (Nemija 9,35; uporediti: 5. Mojsijeva 28,45–47). Nemija

žali, tada, što Božji narod sada žanje rod neposlušnosti iz prošlosti i što su pod kletvom zaveta (Nemija 9,35–37; uporediti: 5. Mojsijeva 28,47.48).

Nemija završava svoju molitvu poslednjom mišlju o tajni zaveta. Jevrejski izraz *ubekol zo't*, kojim Nemija započinje svoj zaključak i koji se prevodi kao „a zbog“, idiomatski je izraz koji znači „pa ipak“. Nemija je zaprepašćen paradoksom ovog zaveta, koji je uspostavljen uprkos bezakonju careva, knezova i sveštenika (Nemija 9,34.37).

Za razmišljanje:

Zašto je Božje mesto boravka nazvano „nebesa nad nebesima“? Zašto Nemija počinje upućivanjem na Boga Stvoritelja i vojsku nebesku koja Mu se klanja?

Danilova molitva

Poput Josije i Nemije, prorok Danilo, koji se takođe moli i tuguje, čita „zakon Mojsijev“ i žali se zbog nevolja koje su zadesile Božji narod kao rezultat njihove nevernosti (Danilo 9,13; uporediti: 5. Mojsijeva 28,15–68).

Mihejeva vera

Poput Mojsija, Mihej počinje svoj govor zanimljivim pitanjem: „Šta Gospod ište od tebe...“ (Mihej 6,8; uporediti: 5. Mojsijeva 10,12). Ovo pitanje predstavlja jedno od najvažnijih pitanja o veri. Kako ljudi mogu pristupiti Bogu i odgovoriti na Njegova očekivanja? Tradicionalan odgovor bi glasio: žrtvama, dragocenim darovima, dobrim delima za Boga. Mihejev odgovor, kao i Mojsijev, ne odnosi se na prilaganje takvih spoljašnjih darova Bogu, već „da činiš što je pravo i da ljubiš milost“ u odnosu na nevoljne (Mihej 6,8). Mihej ponavlja 5. Mojsijevu svojim rečima. Izraz „činiti što je pravo“ i ključna reč „ljubiti“ zajednički su za oba teksta. Mihej ne govori da su žrtve i prinosi pogrešni, ali da su sva dela vere, bez odgovarajućeg odnosa sa Bogom i bližnjima bezvredni.

Za razgovor i razmišljanje: Prema primeru Josije, Nemije i Danila, šta se najpre traži da bi započeo proces pokajanja? Zašto je savetovanje sa prorocima (Mojsijem, Oldom, Jeremijom, itd.) bilo neophodno da bi se postiglo pokajanje naroda i Božji blagoslovi?

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

Podela

Vi ste vođa crkve, i patite zato što ste svedok podele u vašoj zajednici. Izaberite jednu od sledećih opcija:

- Pristajete uz jednu stranu protiv druge grupe, i optužujete drugu da nije u pravu.
- Slušate obe grupe, priznate ono u čemu su obe u pravu, i posećujete ih da im pomognete da uvide vrednost druge grupe.
- Shvatate da ste deo problema u vašoj zajednici, pozivate obe grupe da se mole sa vama i razmatrate kako ste svi grešili u raspravi.

Mesna crkva

Kako treba da reagujete na ona područja u životu mesne crkve u kojima crkva ne živi po svetlosti koja joj je data? Kako na najbolji način izvršiti reformu? Kakva načela, koja možemo primeniti na naše crkve, možemo izvući iz ovih izveštaja?

12. biblijska doktrina

Peta knjiga Mojsijeva u Novom zavetu

Ključni tekst: Matej 4,4

Središte proučavanja: Matej 4,1–11, uporediti: 5. Mojsijeva 8,3; Galatima 3,1–14, uporediti: 5. Mojsijeva 27,12–26; Dela 3,22, uporediti: 5. Mojsijeva 18,15–19; Jevrejima 10,28–31, uporediti: 5. Mojsijeva 17,2–6; 5. Mojsijeva 19,15; 5. Mojsijeva 32,35.36.

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Peta knjiga Mojsijeva jedna je od četiri knjige Starog zaveta (1. Mojsijeva, 5. Mojsijeva, Psalmi, Knjiga proroka Isaije) koje su nacistirane u Novom zavetu. Prema proučavaocima Biblije, 5. Mojsijeva je knjiga koju je Isus najčešće navodio, naročito u ključnim trenucima svoje mesijanske misije. Razlog zašto je 5. Mojsijeva toliko zastupljena ima veze sa vrstom propovedi u toj knjizi, njenim pedagoškim tonom i njenim teološkim učenjem. Mojsije ne samo da navodi zakone; on ih komentariše i iznosi njihov teološki sadržaj i duboku nameru kako bi bili primenjeni u životu Izrailjaca.

Peta Mojsijeva sadrži mnoga učenja koja će utvrditi teološke osnove hrišćanske vere. U 5. Mojsijevoj pronalazimo teološku napetost između strogosti zakona i dobre vesti o Božjoj blagodati. Upravo iz 5. Mojsijeve Pavle crpi ideju da zakon otkriva greh (Rimljanima 7,7), da se opravdanje postiže samo verom (Rimljanima 1,17; 10,6.8.17; uporediti: 5. Mojsijeva 30,12–14), i nadu da će se jednog dana Božji narod udružiti sa neznabošcima i biti kao jedno (Rimljanima 15,10; uporediti: 5. Mojsijeva 32,43). To je razlog zašto je 5. Mojsijeva upoređena sa Rimljanima poslanicom u Novom zavetu. Pouka za ovu sedmicu posvećena je mestu i značaju 5. Mojsijeve u Novom zavetu.

Teme:

- **Pisano je:** Isus koristi Božju reč.
- **Živeti po Reči:** Duboka pouka o tome gde ljudi pronalaze izvor života i postojanja.
- **Zakon i blagodat:** Kako Novi zavet koristi tekstove iz 5. Mojsijeve da objasni zakon i blagodat.
- **Prorok kao ja:** Isus ukazuje na 5. Mojsijevu, koja upućuje na Njega.

DRUGI DEO: KOMENTAR

Proučavanje 5. Mojsijeve, iz ugla Novog zaveta, pruža sveobuhvatno i uravnoteženo učenje. Iz nje ćemo naučiti o suštinskoj potrebi za Božjom rečju. Bolje ćemo shvatiti međusobni odnos između zakona i blagodati, i tako prilagoditi svoj odnos sa Bogom pravde i ljubavi. Verovaćemo u mesijanska proročanstva.

„Pisano je“ (Matej 4,4)

Činjenica da Isus koristi reči „pisano je“ (Matej 4,4) da bi započeo navod iz 5. Mojsijeve jasno ukazuje da prema Njegovom mišljenju ova knjiga pripada nadahnutim spisima. To je izraz koji se već koristio u vreme Starog zaveta (Isus Navin 1,8; 1. O carevima 2,3; Nemija 10,34, itd.) i kasnije Novog zaveta (Marko 9,13; Dela 1,20; 1. Korinćanima 1,19, itd.) da uputi na autoritet Pisma. Pasivni oblik glagola predstavlja gramatičku nameru da se nagovesti božanski subjekat u ovim spisima.

Zanimljivo je da ne ukazuje samo Isus na nadahnuta Pisma već i sotona, i obojica koriste uobičajeno „pisano je“ da predstave svoje navode. Ali samo Isus upućuje na Boga, ne i sotona. Đavo se usredsređuje samo na čudo, dok Bog nije važan u njegovom učenju. Isus, sa druge strane, usredsređuje se na Boga, kome jedino treba da se klanjamo (Matej 4,10). Jer moguće je dobro poznavati Pisma i citirati ih sve vreme, a opet zanemariti ili čak odbaciti Boga koji ih je nadahnuo.

Živeti po Reči

Kada je na kraju 40 dana posta u pustinji Isus bio kušan od strane sotone da kamenje pretvori u hlebove (aluzija na čudo padanja mane), On je naveo stih iz 5. Mojsijeve, u kome se Mojsije obratio Izrailju na kraju njihovih 40 godina provedenih u pustinji: „Ne živi čovjek o samome hljebu, no o svakoj riječi koja izlazi iz usta Božjih.“ (Matej 4,4; uporediti: 5. Mojsijeva 8,3). Ovaj stih se, naravno, odnosi na Božju reč, kao što je shvaćeno grčkim prevodom (poznat kao Septuaginta) koji se navodi u grčkom Novom zavetu. Međutim, jevrejski tekst nagoveštava da iz Božjih usta izlazi više od reči. Jevrejski tekst kaže doslovno: „Čovjek ne živi o samom hljebu nego o svemu što izlazi iz usta Gospodnjih.“ (5. Mojsijeva 8,3)

Jevrejski stih aludira takođe na Božje stvaranje ljudskih bića (1. Mojsijeva 2,7). Ono što je Mojsije naglašavao jeste da ljudi primaju život iz Božjih usta, ne od hleba. Bilo je važno da Izrailjci shvate tu pouku. Razmaženi manom koja je redovno i sigurno padala na njihovo tlo, Izrailjci su se navikli na te prirodne zalihe i možda zaboravili da je poticala od Boga. Isus podseća sotonu da čak ni sila tog čuda nije bila suština, već Bog lično.

Zakon i blagodat

Kao i u 5. Mojsijevoj, apostol Pavle podupire i zakon i blagodat, mada takođe upozorava na pogrešno razumevanje ova dva načela. Kada Pavle govori o kletvi iz 5. Mojsijeve upućenoj onima koji ne poštuju zakon (Galatima 3,10; uporediti: 5. Mojsijeva 27,26), on insistira da nije zakon, sam po sebi, taj koji će spasiti vernike. Pavle tvrdi Galatima da ne treba da se oslanjaju na zakon radi spasenja, jer će ih strogost zakona zaista učiniti vrednima smrti. Njihov ljudski napor da poštuju zakon određen je da propadne. Ipak, nastavlja Pavle: „Čovjek koji to tvori življeće u tome“ (Galatima 3,12), ukazujući na Mojsijeve zakone (5. Mojsijeva 4,1; uporediti: 3. Mojsijeva 18,5).

Razlog za ovaj paradoks ne počiva samo na vrednosti zakona, već takođe i na veri i blagodati Božjoj. „Pravednik od vjere življeće“ (Galatima 3,11), jeste načelo uzeto iz teksta 1. Mojsijeva 15,6. Pavle objašnjava i razrešava tu „kontradikciju“. „Hristos je nas otkupio od kletve zakonske“ (Galatima 3,13) koja potiče iz neposlušnosti zakonu. Pavle ne podstiče odbacivanje zakona; naprotiv, on naglašava potrebu za zakonom. Iako ćemo živeti po zakonu, upravo će nas ovaj život vernosti povesti ka veri u Isusa Hrista, koji je umro zbog pada grešnika. Ali mi smo osuđeni da trpimo kletvu oslanjajući se samo na

svoja dela zakona, isključujući dimenziju milosti (Jevrejima 10,28; uporediti: 5. Mojsijeva 17,2–6; 5. Mojsijeva 19,15; Jevrejima 10,30; uporediti: 5. Mojsijeva 32,35.36). Prema tome, biće još gore ako zanemarimo Božju milost i na taj način odbacimo, ili „uvredimo“ Duha blagodati koji je bio izliven na krstu (Jevrejima 10,29).

Prorok kao ja

Kada, pod nadahnućem, Mojsije proriče dolazak proroka kao što je on (5. Mojsijeva 18,15–19), on ne ukazuje samo na buduću dolazak proroka uopšte. Bilo je proroka i pre Mojsija (1. Mojsijeva 20,7; 1. Mojsijeva 37,5–9; 4. Mojsijeva 11,25). Mojsije ima na umu budućeg Mesiju, kao što su Ga kasniji proroci predskazali. Zapazite da se isti naročiti izraz „podići proroka“ koristio i na drugim mestima u Starom zavetu da opiše dolazak Mesije, aludirajući tako na Mojsijevo prethodno proročanstvo (2. Samuilova 7,12; Amos 9,11). Dakle, kada je Isus došao i učinio izuzetno čudo umnožavanja hlebova, Jevreji su se odmah setili čuda mane i pomislili da je došao prorok poput Mojsija (Jovan 6,14). Ne čudi što su Petar i Stefan, koji su znali za mesijansko proročanstvo, koristili to proročanstvo kao argument da uvere Jevreje tog vremena koji su čekali proroka kao što je Mojsije (Dela 3,22.23).

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

Kako primenjujete Pisma?

Razmotrite sledeće primere dobrog poznavanja Pisma, pri čemu se ne uzima ozbiljno njegovo nadahnuće:

- **Hermeneutička primena.** Pojedinci mogu dovesti u pitanje istorijsku, etičku i teološku istinu teksta i/ili tumačiti Pismo sa stanovišta kulturoloških presupozicija (evolucionističke teorije, društveni i politički pritisak, itd.). Kakva opasnost pretili veri zbog ovakvog načina razmišljanja? Šta je rešenje?

- **Egzistencijalna primena.** Prema mišljenju nekih, Pismo ne utiče na lični i profesionalan život, kao da je Bog Pisama (Starog i Novog zaveta) bio samo Bog drugog vremena koji nema nikakvog dodira sa našim svakodnevnim životom. Kako onaj koji zastupa egzistencijalizam može Pismo i Boga učiniti ličnijim?

Kako posmatrate biblijske zakone?

- **Subota.** Šta možete učiniti da se od početka sedmice pripremite za dolazak Subote kako biste taj dan doživeli kao vreme radosti, kao dar od Boga, a ne kao dužnost?

- **Desetak.** Da li se žalite kada treba da izdvojite deo svoje zarade Bogu? Šta mislite zašto se to događa? Šta možete učiniti da promenite svoj stav prema davanju desetka?

Kako razumete mesijanska proročanstva?

Razgovarajte u razredu o sledećim odgovorima:

- Kao stvarna proročanstva koja su shvaćena kao takva od strane proroka koji ih je izgovorio.

- Kao razmišljanja koja se primenjuju samo na trenutnu situaciju.

- Kao proročanstva sa dvostrukom primenom (trenutnom i budućom) koja su ponovo protumačena od strane pisaca Novog zaveta.

13. biblijska doktrina

Vaskrsenje Mojsija

Ključni tekst: Juda 9

Središte proučavanja: 4. Mojsijeva 20,1–13; 5. Mojsijeva 34; 1. Korinćanima 15,13–22

PRVI DEO: OPŠTI PREGLED

Ova poslednja lekcija biblijske pouke govoriće o poslednjem poglavlju 5. Mojsijeve, zaključku. Početak tog zaključka podseća na početak uvoda knjige. Oba teksta postavljaju Mojsija u „polje moavsko... prema Jerihonu“ (5. Mojsijeva 34,1; uporediti: 5. Mojsijeva 1,5; uporediti: 4. Mojsijeva 36,13), upravo pred osvajanje zemlje. Ovaj *inclusio* obeležava granice (početak i kraj) knjige. Međutim, ovog puta Mojsije se popeo na vrh gore odakle se pružao pogled na čitavu zemlju.

Ovaj tekst o Mojsijevoj smrti se nastavlja, zapravo, u tekstu 5. Mojsijeva 32,48–52 (pre Mojsijevog blagoslova u 5. Mojsijevoj 33) u kome saznajemo da je Mojsije došao do tog mesta po Božjem nalogu (5. Mojsijeva 32,48–50), i u kome Bog objašnjava zašto Mojsije neće moći da se raduje u zemlji. U ovoj lekciji, usredsredićemo se na Mojsijevo vaskrsenje, događaj koji nije jasno prikazan u knjizi, iako je nagovešten određenim naznakama u tekstu. Istražićemo značaj Mojsijevog vaskrsenja za naše razumevanje vaskrsenja ljudskog roda, i naše nade u Božje nebesko carstvo, novu Obećanu zemlju.

Teme:

Bavićemo se sledećim temama koje će ovo proučavanje učiniti relevantnim za Božji narod danas:

- Pravda i blagodat
- Smrt i vaskrsenje
- Velika borba

DRUGI DEO: KOMENTAR

Poput 5. Mojsijeve, 1. Mojsijeva završava se smrću ali bez grobnice, i sa istom asocijacijom na pogled na Obećanu zemlju (1. Mojsijeva 50,24–26). Prva knjiga Mojsijeva, poput celog Petoknjižja, počinje stvaranjem i Edemskim vrtom i završava se pogledom na Obećanu zemlju, što je često simbol novog neba i nove Zemlje. Značaj ova dva događaja ponavljaće se u Pismu. Ovaj književni obrazac prisutan je u strukturi nekoliko knjiga u Bibliji: na primer, u Knjizi proroka Isaije, koja takođe počinje stvaranjem (Isaija 1,2) i završava se podsećanjem na stvaranje „novog neba i nove Zemlje“ (Isaija 66,22), i nadom u večno klanjanje Bogu (Isaija 66,23), nasuprot uticaju smrti (Isaija 66,24).

Knjiga propovednikova počinje stvaranjem sveta (Knjiga propovednikova 1,1–11) a završava se uništenjem sveta (Knjiga propovednikova 12,1-7) i danom suda (Knjiga propovednikova 12,14). Knjiga proroka Danila počinje upućivanjem na stvaranje kada Danilo opravdava svoj način ishrane skrećući pažnju na izveštaj o stvaranju iz 1. Mojsijeve (Danilo 1,12; uporediti: 1. Mojsijeva 1,29). Isti strukturalni

obrazac ponovo se javlja u Novom zavetu. Jovan, koji počinje svoje Jevanđelje sećanjem na događaj stvaranja (Jovan 1,1–10), završava svoju apokaliptičku knjigu sa nadom u dolazak Isusa Hrista i osnivanje Božjeg carstva (Otkrivenje 21,22.23).

Mogli bismo smatrati da je ova sastavna poruka uticala na kanonsku strukturu cele Biblije, koja počinje stvaranjem (1. Mojsijeva 1–2) i završava se očekivanjem mesijanske nade (Malahija 4,5; Otkrivenje 22,20). Zapazite, takođe, da je ova asocijacija misli nadahnula jedinu biblijsku definiciju vere: „Vjera je pak tvrdo čekanje onoga čemu se nadamo“ (nada u Božje carstvo, uporediti: Jevrejima 11,13–16), i dokazivanje onoga što ne vidimo (stvaranje, uporediti: Jevrejima 11,3).“ Ovo zapažanje je važno jer svedoči o velikom značaju izveštaja o vaskrsenju Mojsija na kraju 5. Mojsijeve i njegovoj bitnoj poruci za čitaoce Biblije.

Sud izrečen Mojsiju

Bog se seća Mojsijevog greha (5. Mojsijeva 32,51) učinjenog protiv Njega u Kadisu, kada je dva puta udario u stenu. Kao što Elen Vajt komentariše: „Mojsije je pokazao nepoverenje u Boga.“ (*Stvaranje, patrijarsi i proroci*, str. 417. original) Božji odgovor nagoveštava da je u pitanju bio nedostatak vere: „Što Mi ne vjerovaste.“ (4. Mojsijeva 20,12) Ovaj sud može se pojasniti u svetlu događaja sa manom u kome se narod usredsredio na sam hleb, i izgubio dodir sa Darodavcem hleba (videti: 12. lekcija, „Živeti po Reči“). Mojsijev stav je čini se poput stava Izrailjaca. Umesto da se moli i zatraži čudo od Boga, on je udario u stenu, kao da je rešenje za žeđ Izrailjaca bila voda koja je tekla iz stene, a ne Stvoritelj lično.

Mojsijeva greška sastojala se u tome što nije ukazao na Boga, što Ga nije proslavio. Umesto toga, on se ponašao kao egipatski vrač, usredređujući se na silu magije radije nego na Božju silu. On je čak uključio sebe u zamenicu „mi“ kad je govorio o sposobnosti da narodu pruži vodu: „Hoćemo li vam iz ove stijene izvesti vodu?“ (4. Mojsijeva 20,10) Mojsijev greh je greška svakog vođe – pokušaj da zameni Boga.

Za razgovor i razmišljanje: Pročitajte tekst 4. Mojsijeva 20,1–13. Koje je još greške Mojsije učinio u svom odgovoru upućenom narodu zbog čega je zaslužio Božji sud? Kakva je razlika između sazivanja naroda pred stenu i udaranja o nju?

Mojsijevo vaskrsenje

U 5. Mojsijevoj se ne spominje vaskrsenje Mojsija. Tekstovi 5. Mojsijeva 32,48–50; 5. Mojsijeva 33,1 i 5. Mojsijeva 34,5 upućuju posebno na njegovu smrt, ali ne kazuju ništa o vaskrsenju. Brojne naznake iz biblijskog teksta, međutim, ukazuju na ideju o vaskrsenju. Najznačajniji nagoveštaj Mojsijevog vaskrsenja možemo pronaći u neobičnom stihu: „Niko ne dozna za grob njegov do današnjega dana.“ (5. Mojsijeva 34,6) Drugi deo ovog biblijskog stiha i sama činjenica da se Bog spominje kao Onaj koji je jedini uključen u pogreb ukazuje da je bilo nešto posebno u vezi sa Mojsijevim ukopom.

Pored toga, jevrejski izraz *'al pi YHWH*, „po riječi Gospodnjoj“ (5. Mojsijeva 34,5), koji doslovno znači „na usnama Gospodnjim“, čini se da ukazuje na neobičnu smrt. Na osnovu ovog izraza, stara jevrejska priča tvrdi da je Mojsije umro od Božjeg poljupca, neobično podsećajući na Boga koji je udahnuo duh životni (1. Mojsijeva 2,7) – sugerišući na taj način da je Mojsije ponovo čudesno stvoren. Detalj koji govori o

savršenom Mojsijevom zdravlju (5. Mojsijeva 34,7) u vreme smrti doprinosi neobičnom karakteru ove smrti. Mojsije nije umro prirodnom smrću. Bog ga je lično odveo u smrt a zatim lično podigao iz mrtvih.

Mojsije je u pesmi veličao Božju silu koja može da vaskrsne mrtve (5. Mojsijeva 32,29). Zatim, povezivanje sa zemljom koja je bila obećana patrijarsima (5. Mojsijeva 34,4), i koja podseća na Edemski vrt (1. Mojsijeva 13,10; 15,18; uporediti: 1. Mojsijeva 2,13–15), pojačava svrhu tog vaskrsenja. Mojsiju nije bio dozvoljen ulazak u zemaljsku Obećanu zemlju, ali je ušao u nebesku Obećanu zemlju, nasledstvo koje čeka Božji narod u vreme vaskrsenja (Danilo 12,2.3.13).

Prema Elen Vajt, Mojsijevo viđenje hananske zemlje sa gore Navav povezano je sa njegovim viđenjem nove Zemlje, „dobre zemlje“: „I još jedan prizor ukazao se pred njim – Zemlja oslobođena prokletstva, još lepša od prekrasne Zemlje obećanja koja se do malopre ukazivala pre njim. U njoj nije bilo greha, smrt u nju nije mogla ući. U njoj su spaseni narodi našli svoj večni dom. Neopisivo radostan, Mojsije je posmatrao taj prizor – ostvarenje još slavnijeg izbavljenja od onoga koje je ikada uspevao da zamisli i u svojim najsmelijim snovima. Zauvek završivši svoje zemaljsko lutanje, Božji Izrailj je konačno ušao u 'dobru zemlju'. Vizija je ponovo izbledela i on je opet gledao hanansku zemlju koja se pružala u daljinu. A onda je, kao umorni ratnik, legao da se odmori.“ (*Stvaranje, patrijarsi i proroci*, str. 477. original)

Za razgovor i razmišljanje: Zašto Mojsije povezuje viđenje hananske zemlje sa viđenjem Božjeg carstva? Zašto je Bog vaskrsao Mojsija, a ne Avrama ili Danila? Zašto se 5. Mojsijeva završava Mojsijevom smrću, kao u slučaju drugih biblijskih heroja, a ne njegovim vaskrsenjem?

Velika borba

Značajno je da je, prema Poslanici apostola Jude, vaskrsenje Mojsija u malom prikazalo veliku borbu između Boga i sotone. Sukob između Mihaila, velikog ratnika koji je zapravo Isus Hristos, i đavola obuzima čitavu sudbinu sveta. Sa jedne strane nalazi se sotona, koji ima dobre razloge da zadrži Mojsija u grobnici jer nije uspeo da bude pravedan. Sa druge strane je Isus Hristos, koji brani i spasava Mojsija silom svoje krvi.

Za razgovor i razmišljanje: Uporedite 1. Mojsijeva 3,15 i Juda 9. Navedite zajedničke teme ova dva teksta. Zašto je sotona u toj meri nastojao da Mojsije ostane mrtav?

TREĆI DEO: PRIMENA U ŽIVOTU

Značenje Mojsijevog greha

Pronađite primere, u Bibliji ili istoriji, u kojima je politički ili verski vođa zamenio Boga. Kakve su posledice ovakvog prisvajanja Božjih isključivih prava i suverene vlasti?

Razgovarajte o sledećim primerima i pronadite rešenja da odgovorite na njih:

- Evanđelista se hvali velikim brojem krštenja koja je imao. Kako treba da objasnimo svoj evanđeoski uspeh?

- Član vaše crkve govori o čudu izlečenja koje je Bog učinio u njegovu korist. U vašoj crkvi, međutim, drugi vernik umire od iste bolesti. Kako objašnjavate tu razliku? Kako izlečeni vernik treba da svedoči o Božjem izabranom postupku izlečenja?

- Šta vas Mojsijeva greška uči o vašim sopstvenim greškama?

Značenje Mojsijevog vaskrsenja

Kakvo je lično i teološko značenje vaskrsenja Mojsija kao smrtne osobe? Kako ovaj događaj snaži vašu veru kad je reč o stvarnosti vašeg vaskrsenja? Kako istorijska istina o Mojsijevom vaskrsenju potvrđuje obećanje o vašem vaskrsenju?

Vi ste pastor i na sahrani morate da održite propoved o izveštaju o Mojsijevom vaskrsenju. Koje teme ćete izdvojiti da utešite porodicu? Koje argumente ćete upotrebiti da dokažete da je ta osoba zaista vaskrsela? Kako će taj izveštaj utešiti njihovu bol i ujedno osnažiti njihovu veru?

Kako vam izveštaj o Mojsijevom vaskrsenju pomaže da bolje shvatite Isusovo vaskrsenje?